

สภาพทั่วไปของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและจังหวัดเพชรบุรี

สภาพทั่วไปของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. ลักษณะทางกายภาพ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร ระหว่างเส้นรุ้งที่ $10^{\circ}57'$ ถึง $15^{\circ}40'$ เหนือและเส้นแวงที่ $98^{\circ}10'$ ถึง $100^{\circ}17'$ ตะวันออก มีพื้นที่รวมกัน 43,083.36 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 8.4 ของพื้นที่ทั้งประเทศ มีการแบ่งเขตการปกครองตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินส่วนภูมิภาค ออกเป็น 6 จังหวัดได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสงครามและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 30 กิโลเมตร โดยจัดอยู่ในเขตอิทธิพลชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้ (ดูแผนที่ 1)

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดตาก อุทัยธานีและชัยนาท

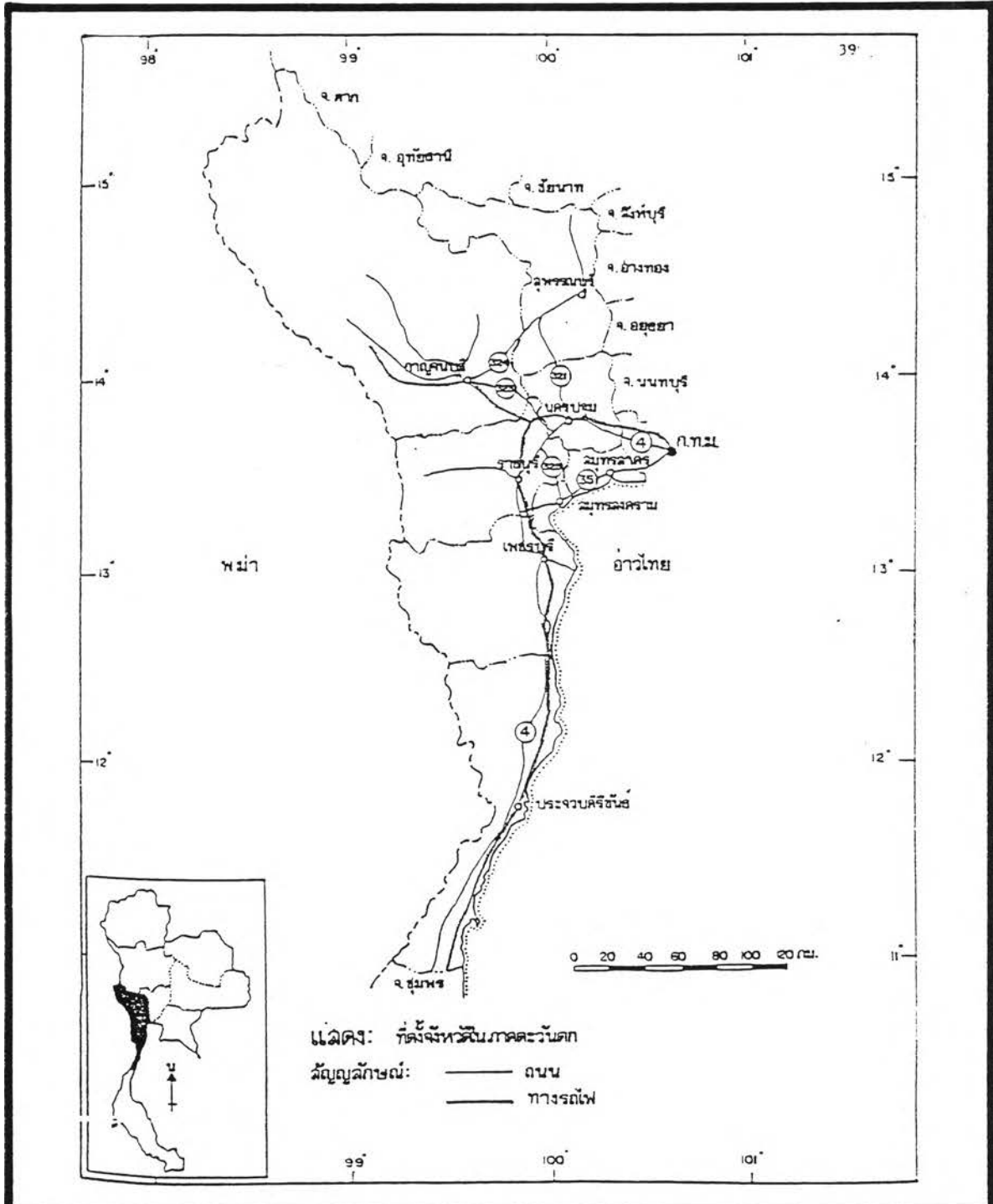
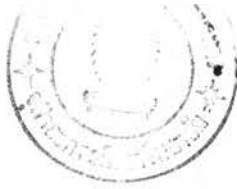
ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดสิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา นครปฐม และสมุทรสาคร

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดชุมพร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งประเทศไทย

ลักษณะภูมิประเทศ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วยทิวเขา หุบเขาที่สลับซับซ้อนทางทิศตะวันตก มีที่ราบลุ่มแม่น้ำอยู่บริเวณตรงกลาง และที่ราบชายฝั่งทะเลด้านทิศตะวันออก ดังนั้นลักษณะภูมิประเทศจึงสามารถแบ่งออกเป็นเขตใหญ่ๆ ได้ 4 เขตคือ

1) เขตภูเขาและที่สูง ได้แก่พื้นที่ตลอดแนวด้านตะวันตกของภาค พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับซับซ้อนและสูงชัน ประกอบด้วยแนวเทือกเขาที่ต่อเนื่องมาจากทางตอนเหนือของภาคคือ แนวเทือกเขาถนนธงชัย ค่อเนื่องมาจากจังหวัดเชียงใหม่

แผนที่ 1	แสดง อาณาเขต ที่ตั้งจังหวัดในภาคตะวันตก
	สัญลักษณ์
	แนวทางการวางแผนโครงสร้างของจังหวัดเพชรบุรี

ผ่านลงมายังจังหวัดตากจนกระทั่งถึงด่านเจดีย์สามองค์ในเขตจังหวัดกาญจนบุรี ต่อจากนั้น ก็จะเป็นแนวเทือกเขาตะนาวศรี หอคัตวาวลงไปทางใต้ในแนวพรมแดนระหว่าง ประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งประเทศไทย (คูแผนที่ 2)

2) เขตที่ราบลูกฟูกตอนกลาง ซึ่งอยู่ถัดจากเขตภูเขาและที่สูงมาทางด้าน ตะวันออก สภาพพื้นที่โดยทั่วไปจะเป็นที่ราบเชิงเขาและที่ราบลูกฟูกสลับกับแม่น้ำลำธาร สายสั้นๆ มีภูเขาเตี้ยๆกระจายตัวอยู่โดยรอบ สภาพดินค่อนข้างจะสมบูรณ์ บางแห่งจะเป็น ดินลูกรังซึ่งไม่ค่อยสมบูรณ์นัก

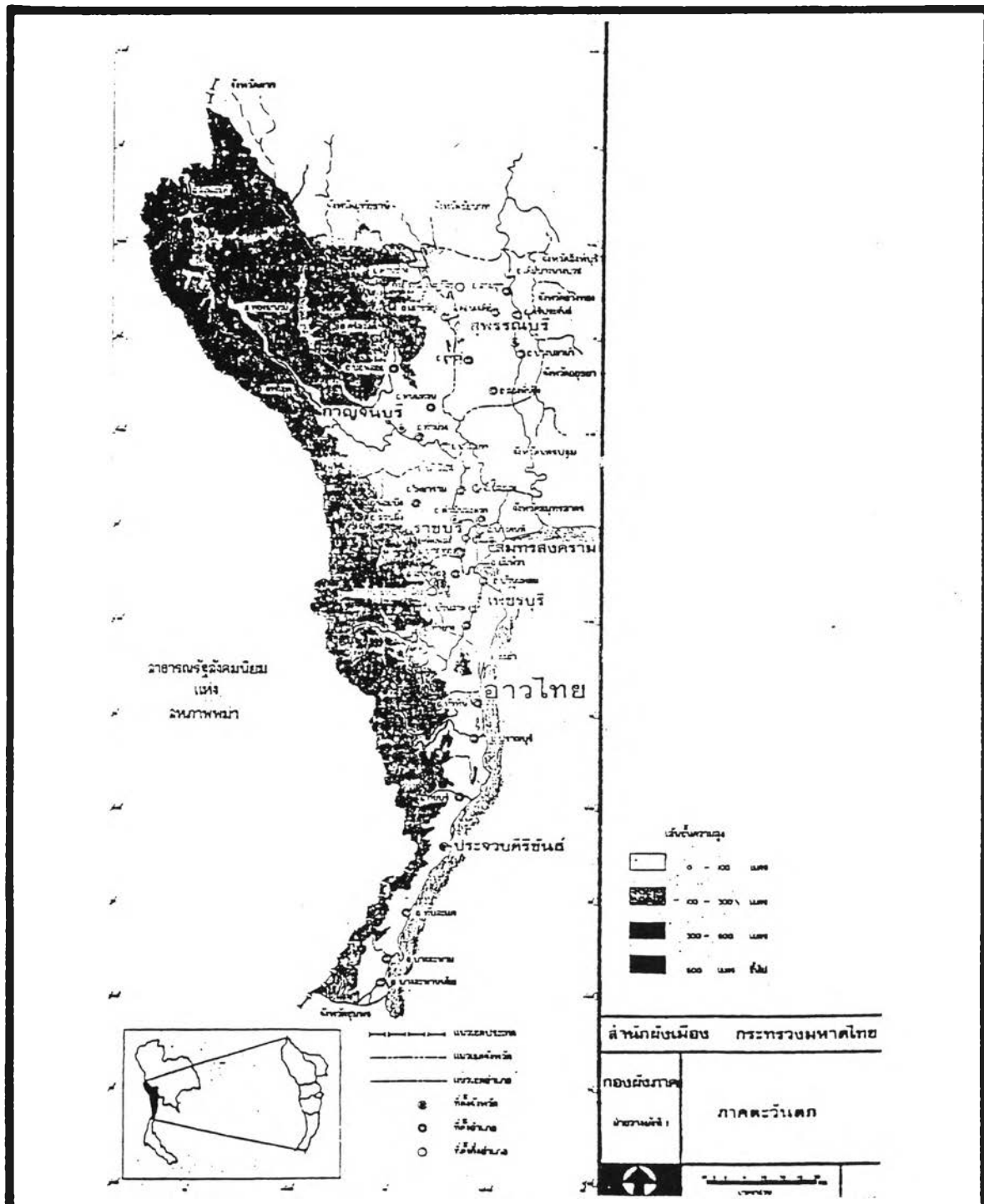
3) เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ ส่วนใหญ่จะอยู่ด้านตะวันออกของพื้นที่ของภาค โดยมี ลักษณะพื้นที่ราบเรียบ อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำการเกษตรกรรมและเหมาะอย่างยิ่ง ในการทำการเพาะปลูกพืช พื้นที่ส่วนใหญ่ในบริเวณนี้จะมีอยู่ 2 ลักษณะคือ ที่ราบลุ่มแม่น้ำ ทาจัน และที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลอง

4) เขตที่ราบชายฝั่งทะเล มักเป็นพื้นที่ด้านตะวันออกที่ติดชายฝั่งทะเล ตั้งแต่จังหวัดสมุทรสงครามลงไปจนถึงบริเวณตอนเหนือสุดของจังหวัดเพชรบุรีจะเป็น ดินเลนและป่าโกงกาง ส่วนพื้นที่ชายฝั่งทะเลตั้งแต่จังหวัดเพชรบุรีลงไปถึงจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์จะเป็นพื้นที่ชายหาดที่สวยงาม เหมาะแก่การพักผ่อนและการท่องเที่ยว

ลักษณะภูมิอากาศ ภาคตะวันตกเป็นภาคที่มีภูมิอากาศร้อน อุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ ระหว่าง 30 - 38 องศาเซลเซียส ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - ตุลาคม และฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึง เดือนมกราคม และมีปริมาณน้ำฝนระหว่าง 1,600 - 2,400 มิลลิเมตรต่อปี เนื่องจาก อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม และลมมรสุม ตะวันตกเฉียงใต้ในช่วงเดือนพฤศจิกายน

แหล่งน้ำ เนื่องจากภาคตะวันตกเป็นภาคที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งแหล่งน้ำ ความธรรมชาติและแหล่งน้ำใต้ดินกล่าวคือ แหล่งน้ำธรรมชาติ จะมีลุ่มแม่น้ำขนาดใหญ่ 5 แห่ง ได้แก่ บริเวณแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง บริเวณแม่น้ำแควและแม่น้ำแม่กลอง บริเวณแม่น้ำเพชรบุรี บริเวณแม่น้ำปราณบุรี และบริเวณแม่น้ำประจวบคีรีขันธ์ ส่วนที่เป็น แหล่งน้ำใต้ดิน จะมีมากอยู่ 2 บริเวณคือ

1) บริเวณที่ราบตอนกลางของภาค ซึ่งได้แก่บริเวณที่ราบใกล้แม่น้ำเจ้าพระยา

<p>แผนที่ 2</p>	<p>แสดง ลักษณะภูมิประเทศภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</p>
	<p>สัญลักษณ์</p>
	<p>แนวทางการวางแผนโครงข่ายของจังหวัดเพชรบูรณ์</p>

แม่น้ำท่าจีน เป็นสำคัญ มีพื้นที่ประมาณ 20,000 กว่าตารางกิโลเมตรได้แก่ บริเวณเขต
 สุพรรณบุรี ซึ่งอยู่ทางตะวันออกของแม่น้ำสุพรรณบุรี บริเวณเขตราษฎร์บูรณารวมถึง ค่าย
 ตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี และค่ายตะวันออกเฉียงเหนือ
 ของอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

2) บริเวณเทือกเขาหินปูน ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำแควน้อย ลำพาลี
 บริเวณอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี และในบริเวณจังหวัดราชบุรี

โครงการชลประทาน ภาคตะวันตกมีโครงการชลประทานหลายขนาดที่สำคัญ
 ได้แก่

1) โครงการชลประทานแม่กลองใหญ่ มีเขื่อนเก็บกักน้ำอยู่ 3 แห่งคือ
 เขื่อนวชิราลงกรณ์ เขื่อนเจ้าเพชร และเขื่อนเขาแหลม

2) โครงการเจ้าพระยา บริเวณแม่น้ำสุพรรณบุรี โดยได้รับน้ำจากเขื่อน
 ชักนาค

3) โครงการชลประทานกระเสียว

4) โครงการชลประทานเพชรบุรี

5) โครงการชลประทานปราณบุรี

ทรัพยากรธรรมชาติ จากสภาพภูมิประเทศของภาคตะวันตกที่แตกต่างกันนั้น
 ทำให้ทรัพยากรต่างๆจึงแตกต่างกันไปด้วย ทรัพยากรที่สำคัญในภาค ได้แก่ ป่าไม้ ประมง
 แร่ธาตุ และแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้คือ

1) ป่าไม้ ภาคตะวันตกมีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์มากแห่งหนึ่งของประเทศ
 ในปี พ.ศ. 2526 ภาคตะวันตกมีพื้นที่เป็นป่าไม้ประมาณ 11,051,956 ไร่ ประกอบด้วย
 ไปด้วย

1.1) ป่าสงวนแห่งชาติ 63 แห่ง พื้นที่รวม 10,438,024 ไร่

1.2) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 3 แห่ง ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ
 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยใหญ่นเรศวร เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี

1.3) เขตอุทยานแห่งชาติ 6 แห่ง ได้แก่ เขตอุทยานแห่งชาติศรีนครินทร์
 เขตอุทยานแห่งชาติไทรโยค เขตอุทยานแห่งชาติเอราวัณ เขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

เขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด เขตอุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์

แต่ในปี พ.ศ. 2528 สภาพป่าไม้ลดลงมาก เนื่องจากได้มีการบุกรุกทำลาย ป่าสงวนแห่งชาติ โดยนำไม้มาใช้ประโยชน์ และความต้องการพื้นที่ทำการเพาะปลูกเพิ่ม มากขึ้น และเนื้อที่ป่าไม้จะลดลงปีละ 264,375 ไร่หรือคิดเป็นร้อยละ 0.98 ของเนื้อที่ ของภาคตะวันตกทั้งหมด (กูตารางที่ 1 ภาคผนวก)

2) ประมง ภาคตะวันตกทางทิศตะวันออกติดอ่าวไทย ทำให้มีทรัพยากรค่าน การประมงเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้รวมถึงการทำนาเกลือด้วย

3) แร่ธาตุ ภาคตะวันตกนับว่าเป็นภาคที่มีทรัพยากรแร่ธาตุค่อนข้างสมบูรณ์ และมีความสำคัญต่อประเทศสูง เนื่องจากการผลิตแร่ธาตุของภาคมีรายได้จากค่า ภาคหลวงแร่สูงเป็นที่ 2 ของประเทศรองจากภาคใต้ แร่ธาตุที่มีความสำคัญของภาคใต้แก่ แร่ดีบุก วุลแฟรม หังสะเตน หลลูออไรด์ เฟลด์สปาร์ ตะกั่ว มังกานีส โดยแหล่งแร่ที่สำคัญ เหล่านี้จะอยู่บริเวณพื้นที่ทางด้านตะวันตกของภาค ส่วนทรัพยากรแร่ธาตุทางการก่อสร้าง ภาคตะวันตกบริเวณแม่น้ำแควน้อยและแควใหญ่ ไคท์ก๊าด เขาะบริ บริเวณที่สูงและภูเขาพาดตะกอน มาทับถมจนกลายเป็นแหล่งทรายขนาดใหญ่ใต้ท้องน้ำ โดยเฉพาะในจังหวัดกาญจนบุรี และ ราชบุรี ซึ่งใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับโรงงานทั้งภายในภาคและระหว่างภาคด้วย

4) แหล่งท่องเที่ยว ภาคตะวันตกเป็นภาคที่มีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มี ชื่อเสียง และมีหลายประเภท ทั้งประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงามตามธรรมชาติ เช่น น้ำตก ป่าเขา ถ้ำ และชายหาดที่สวยงาม โดยแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันตกมีประมาณ 77 แห่ง จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ 32 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ 31 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรม 14 แห่ง

สภาพธรณีวิทยา¹

พื้นที่ส่วนใหญ่ของภาคตะวันตกประกอบด้วยกลุ่มหินตะกอนยุคครี กลุ่มหินทุ่งสงและ

¹ สวาท เสนาณรงค์, ภูมิศาสตร์ประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช, 2521), หน้า 33-36.

กลุ่มหินตะรุเตา ซึ่งจะอยู่ในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี กาญจนบุรี มีหินตะกอนจากแม่น้ำที่พัดพาทับถมอยู่ตามหุบเขาและพื้นที่ราบลุ่มในบริเวณจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี เป็นต้น มีกลุ่มหินฟลูโคไนต์ตามบริเวณเทือกเขาชายแดนด้านตะวันตก นอกจากนี้ยังมีกลุ่มหินไนซ์ตามชายแดนเทือกเขาชั้นและบริเวณด้านตะวันตกของจังหวัดเพชรบุรี รวมทั้งมีกลุ่มหินราชบุรีประปรายเป็นช่วงตอนในจังหวัดกาญจนบุรีและราชบุรี

กลุ่มหินตะนาวศรีจะประกอบไปด้วย 2 หมวดหินคือ

1) หมวดหินแก่งกระจาน เป็นชุดหินช่วงหน้าที่ประกอบด้วยหินแกรนิต หินควอตซ์ และหินทรายแป้ง ที่ไม่ค่อยมีลักษณะเป็นชั้นๆ ช่วงหนึ่งกับหินดินดานสีน้ำตาลและเทา และหินทรายสีจางๆ เนื้อหินปนกรวดของแร่ควอตซ์ หินควอตซ์ หินชนวนและหินแกรนิต อีกช่วงหนึ่งซึ่งมีลักษณะเป็นชั้นๆ อย่างงดงามและมีหินปูนเป็นแห่งๆ ทั่วพบมากบริเวณแก่งกระจานในจังหวัดเพชรบุรี

2) หมวดหินกาญจนบุรี ประกอบด้วยหินดินดาน เนื้อทราย หินทราย บางแห่งหินเหล่านี้ถูกแปรสภาพเป็นฟิลไลต์ อากิลไลต์ ควอตซ์ไฮลล์ และหินชนวน มีหินปูนปรากฏตัวอยู่เป็นแห่งๆ

กลุ่มหินทุ่งสง ประกอบด้วยหินปูนเนื้อแน่นชั้นหนาๆ สีเทาเข้ม แทรกสลับด้วยหินดินดานปนปูนสีเทาเข้มแกมเขียว และหินดินดานปนทราย

กลุ่มหินตะรุเตา ประกอบด้วยหินทรายสีแดงปนน้ำตาล และหินทรายควอตซ์ติก

สภาพดินและการใช้ที่ดิน

1. สภาพดิน ดินโคกทั่วไปของภาคตะวันตก สามารถแยกออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ตามพื้นที่ได้ดังนี้คือ

1.1 ดินที่อยู่ในที่ราบลุ่มน้ำ ส่วนใหญ่จะเป็นที่ราบชั้นบันไดต่ำ (Lower Terrace) มีลักษณะราบเรียบไปจนถึงลักษณะลุ่มๆดอนๆ เป็นตะกอนที่ลุ่มน้ำ (Alluvial Terrace) ส่วนมากจะเป็นดินร่วน ดินร่วนเหนียว ดินร่วนปนตะกอน มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางหรือค่อนข้างดี ระบายน้ำดี พบตามบริเวณลุ่มแม่น้ำแม่กลอง แม่น้ำเพชรบุรี แม่น้ำปรางบุรี แต่ลักษณะดินราบลุ่มแม่น้ำนั้นจะมีกำเนิด 2 ลักษณะคือ เกิดจากการ

เคลื่อนย้ายและทับถมโคลนน้ำเค็ม เช่น บริเวณชายฝั่งทะเล เป็นต้น และ เกิดจากการเคลื่อนย้ายทับถมโคลนน้ำจืด ซึ่งจะพบบริเวณลุ่มแม่น้ำต่างๆ เช่น แม่น้ำแม่กลอง แม่น้ำแม่ท่าจีน แม่น้ำแควน้อย แม่น้ำแควใหญ่ เป็นต้น

1.2 ดินบริเวณที่ราบเชิงเขาเป็นชั้นบันไดสูง มักจะประกอบด้วยภาคหินทราย ดินเชิงเขาและตะกอน วัตถุที่พืคพาเป็นต้นกำเนิด ลักษณะพื้นที่เป็นที่ลุ่มๆดอนๆ จนถึงเป็นลูกคลื่น มีส่วนราบเรียบอยู่เพียงเล็กน้อย โครงสร้างของเนื้อดินจะต่างไปจากดินตะกอนในภาคกลาง

1.3 ดินบริเวณเขาและภูเขา ส่วนใหญ่เป็นดินพอกโซลิกเหลืองแดง และดินลูกรังสีน้ำตาลแดง มีทั้งดินคินและลิก

ส่วนสมรรถภาพของดิน จากการจำแนกดินออกเป็นหน่วยๆ ในการศึกษาของกรมพัฒนาที่ดิน สำหรับภาคตะวันตกแล้ว ดินส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นดินที่ลาดชันบันไดและดินภูเขา ที่เหลือจะเป็นดินตะกอนลุ่มน้ำ ซึ่งลักษณะหน่วยดินจะพบดังนี้คือ

ดินหน่วยที่ 1 เป็นดินเกิดค่อนข้างใหม่ริมฝั่งทะเล มีการระบายน้ำดีมาก แต่มีความสมบูรณ์ของดินต่ำ

ดินหน่วยที่ 2 เป็นดินเหนียวที่เกิดจากดินตะกอนน้ำพามาทับถม เป็นดินที่มีการระบายน้ำที่ไม่ดี มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง

ดินหน่วยที่ 5 เป็นดินเหนียวท่าจีน เกิดจากดินตะกอนน้ำพืคพา เป็นดินเค็มที่เกิดจากอิทธิพลของน้ำทะเลพืคพามาทับถม มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ดินหน่วยที่ 8 เป็นดินตะกอนค่อนข้างใหม่ เป็นดินร่วนและดินร่วนปนทราย มีการระบายน้ำดีถึงเลว มีระดับความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ดินหน่วยที่ 11 และ 12 เป็นดินร่วนและดินเหนียว มีการระบายน้ำค่อนข้างดีถึงดี มีอนุภาคปานกลางถึงสูง มีระดับความอุดมสมบูรณ์สูง

ดินหน่วยที่ 15 เป็นดินเหนียวและดินร่วนที่มีการระบายน้ำดี มีความเป็นค่างต่ำ มีระดับความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ดินหน่วยที่ 17 เป็นดินเหนียว ดินร่วน และดินลูกรังสีน้ำตาล มีการระบายน้ำดี มีปริมาณอลูมิเนียมและเหล็กออกไซด์ มีปริมาณของธาตุที่มีคุณสมบัติเป็นค่างต่ำ ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำถึงปานกลาง

คินหน่วยที่ 20-22 เป็นคินที่เกิดบนเขา ภูเขาหรือที่สูงชัน

2. การใช้ที่ดิน การใช้ที่ดินของภาคตะวันตกในปี พ.ศ.2526 สามารถจำแนกการใช้ที่ดินที่สำคัญๆออกได้ดังนี้

2.1 พื้นที่ป่าไม้ ภาคตะวันตกมีพื้นที่ป่าไม้รวมกันประมาณ 11,051,956ไร่ คิดเป็นร้อยละ 41.04 ของพื้นที่ภาคตะวันตก ส่วนใหญ่จะไคแก่ พื้นที่บริเวณคานตะวันตกของภาค

2.2 พื้นที่ถือครองทางการเกษตร มีประมาณ 7,545,352 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.02 ของพื้นที่ภาคตะวันตก ในจำนวนนี้เป็นพื้นที่นา 3,599,812 ไร่, พื้นที่ที่เป็นพืชไร่ 2,738,211 ไร่, พื้นที่ที่เป็นไม้ผล - ไม้ยืนต้น 667,812 ไร่

2.3 พื้นที่ที่ไม่ไคแก่จำแนกมีประมาณ 8,329,794 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 30.94 ของพื้นที่ภาคตะวันตก ซึ่งประกอบไปด้วย พื้นที่ที่เป็นที่ว่าง ที่ลุ่มน้ำขัง แม่น้ำ

สำหรับพื้นที่ถือครองทางการเกษตรในปี พ.ศ.2526 สัดส่วนระหว่างพื้นที่ถือครองทางการเกษตรกับพื้นที่ทั้งหมดของภาค สามารถแยกออกเป็น 2 กลุ่มคือ

1) จังหวัดที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรต่อพื้นที่จังหวัดสูงกว่าร้อยละ 70 ขึ้นไป ไคแก่ จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ

2) จังหวัดที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรต่อพื้นที่จังหวัดต่ำกว่าร้อยละ 70 ลงมา ซึ่งแบ่งกลุ่มย่อยไคเป็น 2 กลุ่มคือ

2.1) จังหวัดที่มีพื้นที่บางส่วนอยู่ในบริเวณคานอ่าวไทย ไคแก่ จังหวัดราชบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 41.52 และ 37.09 ตามลำดับ

2.2) จังหวัดที่มีพื้นที่ถือครองต่อพื้นที่จังหวัดต่ำมาก ไคแก่จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ กาญจนบุรี ซึ่งมีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเพียงร้อยละ 23.67, 23.22 และ 14.18 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบการใช้ที่ดินของภาคตะวันตกระหว่างปี พ.ศ.2524 - 2526 จะเห็นไคว่าพื้นที่ที่เป็นป่าไม้ลดลงถึง 548,692 ไร่ และพื้นที่ถือครองทางการเกษตร

เพิ่มขึ้นประมาณ 17,601 ไร่ โดยเพิ่มพื้นที่ปลูกพืชไร่ ไม้ผล-ไม้ยืนต้น แลพื้นที่นาถั่วลดไปประมาณ 53,201 ไร่ (ดูตารางที่ 2 และ 3 ในภาคผนวก) อาจสรุปได้ว่า แนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคตของภาคตะวันตกคงมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้ และที่นา มาปลูกพืชไร่เพิ่มขึ้น ถ้าพื้นที่พืชไร่สูงขึ้นก็ย่อมแสดงว่าคงมีการบุกเบิกทำลายพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น ดังนั้นการขยายพื้นที่ในการทำการเกษตรกรรมของภาคตะวันตกจึงน่าจะถูกจำกัด ให้น้อยลง และควรจะหันมาปรับปรุงคุณภาพดินที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นกว่าปัจจุบัน

2. โครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่ง

ภาคตะวันตกมีเส้นทางคมนาคมติดต่อได้ทั้งทางถนน รถไฟ และทางน้ำ โดยมีเส้นทางที่ใช้ติดต่อ ดังนี้ (ดูแผนที่ 3)

2.1 ทางถนน แบ่งออกเป็นการติดต่อระหว่างภาคกับภายในภาค

2.1.1 การติดต่อระหว่างภาคมีดังนี้

2.1.1.1 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4

(ถนนเพชรเกษม) จากกรุงเทพมหานครผ่านจังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี จังหวัด เพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และต่อไปยังจังหวัดต่างๆในภาคใต้

2.1.1.2 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 35

(ถนนธนบุรี-ปากท่อ) จากกรุงเทพมหานครผ่านจังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม บรรจบกับถนนเพชรเกษมที่อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เป็นเส้นทางที่ทำให้การติดต่อระหว่างกรุงเทพมหานครกับจังหวัดต่างๆในภาคใต้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

2.1.1.3 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 321

(ถนนมาลิชแมน) จากจังหวัดนครปฐมมาเชื่อมกับจังหวัดสุพรรณบุรีที่อำเภออู่ทอง

2.1.1.4 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 340 จาก

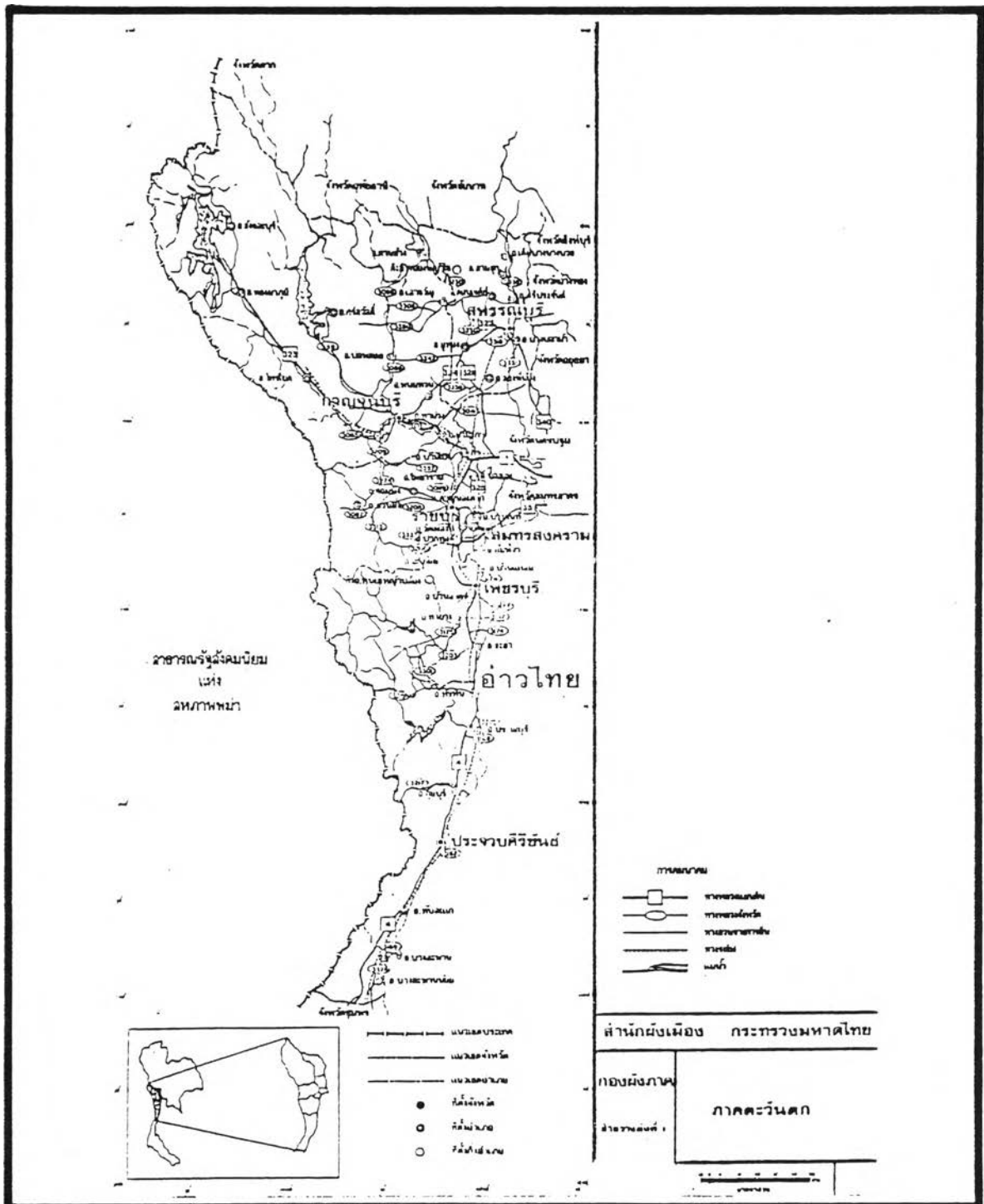
จากจังหวัดนนทบุรี ผ่านอำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทองไปยังจังหวัดสุพรรณบุรี

2.1.1.5 ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3039

จากจังหวัดสุพรรณบุรีผ่านอำเภอสสามชุก อำเภอเดิมบางนางบวช เชื่อมกับภาคกลางที่จังหวัดชัยนาท

2.1.1.6 ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3195

จากจังหวัดสุพรรณบุรี เชื่อมกับภาคกลางที่จังหวัดอ่างทอง

<p>แผนที่ 3</p>	<p>แสดง เส้นทางคมนาคมของภาคตะวันตก</p>
	<p>สัญลักษณ์</p>
<p>แนวทางการวางแผนโครงสร้างของจังหวัดเพชรบุรี</p>	

2.1.1.7 ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3263

จากจังหวัดสุพรรณบุรี เชื่อมกับภาคกลางที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.1.2 การติดต่อภายในภาคตะวันตก

2.1.2.1 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323

(ถนนแสงชูโต) แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ที่บริเวณอำเภอบ้านโป่ง ไปยังจังหวัดกาญจนบุรีจนถึงอำเภอทองผาภูมิ

2.1.2.2 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 324

(กาญจนบุรี-อุทอง) จากจังหวัดกาญจนบุรีผ่านอำเภอพนมทวน อำเภออุทองถึงจังหวัดสุพรรณบุรี

2.1.2.3 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 325

(บางแพ-สมุทรสงคราม) แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ผ่านอำเภอบางแพ อำเภอดำเนินสะดวก อำเภออัมพวา เข้าตัวจังหวัดสมุทรสงคราม

2.1.2.4 นอกจากนี้ยังมีทางหลวงจังหวัดและเส้นทาง

ของส่วนราชการอื่นๆที่ใช้ติดต่อภายในจังหวัดอีกเป็นจำนวนมาก อาทิ ถนนชลประทาน ถนน ร.พ.ช. เป็นต้น

2.2 ทางรถไฟ เส้นทางรถไฟที่สำคัญได้แก่

2.2.1 ทางรถไฟสายใต้ เริ่มจากกรุงเทพมหานคร ผ่านจังหวัด

นครปฐมถึงชุมทางหนองปลาดุกในเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี แล้วแยกออกเป็น 3 เส้นทางคือ

2.2.1.1 แยกจากชุมทางหนองปลาดุกไปทางใต้โดยผ่าน

อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ผ่านจังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดต่างๆในภาคใต้

2.2.1.2 แยกจากชุมทางหนองปลาดุกไปทางตะวันตก

ไปสิ้นสุดที่อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

2.2.1.3 แยกจากชุมทางหนองปลาดุกไปทางเหนือ

ถึงจังหวัดสุพรรณบุรี

2.2.2 ทางรถไฟสายวงเวียนใหญ่-แม่กลอง เริ่มจากต้นทางที่วงเวียนใหญ่ไปถึงจังหวัดสมุทรสงคราม

2.3 ทางน้ำ เส้นทางคมนาคมทางน้ำที่สำคัญของภาคตะวันตกมีเฉพาะในจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี และสมุทรสงครามดังนี้

2.3.1 แม่น้ำแควน้อยและแควใหญ่ เป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่ติดต่อกับบริเวณที่สูงและภูเขาตามตะวันตก

2.3.2 แม่น้ำแม่กลอง สามารถติดต่อกับกรุงเทพมหานครได้โดยเริ่มจากจังหวัดราชบุรี ผ่านคลองดำเนินสะดวกถึงแม่น้ำท่าจีน และผ่านคลองภาษีเจริญเข้ากรุงเทพมหานคร

2.3.3 แม่น้ำท่าจีน เป็นเส้นทางคมนาคมที่ไหลผ่านตามแนวยาวของจังหวัดสุพรรณบุรี โดยแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยา ผ่านอำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชูก อำเภอสรีประจันต์ อำเภอเมือง อำเภอบางปลาม้า และอำเภอสองพี่น้อง ผ่านจังหวัดนครปฐมลงสู่อ่าวไทยที่จังหวัดสมุทรสาคร

3. โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

3.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคตะวันตก ในปี พ.ศ. 2527 ภาคตะวันตกมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม 23,425.5 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ และการผลิตในภาคเกษตรกรรมมีความสำคัญมากเป็นอันดับหนึ่งโดยมีมูลค่าถึง 9,583.6 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 40.9 ของผลิตภัณฑ์ภาค (ดูตารางที่ 4 ในภาคผนวก) ภาคตะวันตกมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและสามารถทำรายได้มากคือ อ้อย สับปะรด ข้าว และมะพร้าว การผลิตอ้อยและสับปะรดนับเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคตะวันตกและประเทศซึ่งมีความสัมพันธ์กับภาคอุตสาหกรรมได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาลและโรงงานอุตสาหกรรมสับปะรดกระป๋อง พื้นที่ที่ทำการปลูกอ้อย ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี กาญจนบุรี และราชบุรี ส่วนพื้นที่ที่ทำการปลูกสับปะรด ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ ข้าวปลูกมากในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลองและแม่น้ำท่าจีน มะพร้าวปลูกมากที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนสาขาที่ทำรายได้รองลงมาจากภาคเกษตรกรรมก็คือ การค้าปลีก-ส่ง

ซึ่งมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ 3,852.4 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 16.4 ของผลิตภัณฑ์ภาค ทั้งนี้จะมีศูนย์กลางการค้าปลีก-ส่งอยู่ตามศูนย์กลางชุมชนและชุมชนต่างๆที่กระจายอยู่ในภาค และการผลิตในภาคอุตสาหกรรมมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ 3,019.9 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 12.9 ของผลิตภัณฑ์ภาค อุตสาหกรรมที่สำคัญของภาคได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิตน้ำตาล อุตสาหกรรมการผลิตสับปะรดกระป๋อง อุตสาหกรรมการประกอบซ่อมสร้างรถถนนและรถบรรทุก อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา

3.2 การขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคตะวันตก ในช่วงปี พ.ศ.2522 ถึง พ.ศ.2527 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคมีอัตราการเพิ่มเป็นร้อยละ 5.3 ต่อปี จังหวัดที่มีอัตราการเพิ่มของผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงกว่าอัตราการเพิ่มของผลิตภัณฑ์ของภาค ได้แก่ จังหวัดราชบุรี เพชรบุรี สุพรรณบุรี โดยมีอัตราการเพิ่มเป็นร้อยละ 7.4, 6.5, 5.8 ต่อปีตามลำดับ และจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมลดลงก็คือ จังหวัดสมุทรสงคราม ส่วนสาขาการผลิตที่มีอัตราการเพิ่มสูง ได้แก่ การธนาคาร การกลั่นกรอง ไฟฟ้า-ประปา การก่อสร้าง และการอุตสาหกรรม โดยมีอัตราการเพิ่มร้อยละ 11.8, 9.6, 9.0, 8.5 และ 6.2 ต่อปีตามลำดับ (ดูตารางที่ 4)

3.3 รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรในภาค รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรในภาคตะวันตกจะสูงกว่ารายได้เฉลี่ยของประชากรทั้งประเทศ ในปี พ.ศ. 2527 รายได้เฉลี่ยของประชากรในภาคตะวันตกมีประมาณ 21,228 บาท ในขณะที่รายได้เฉลี่ยของประชากรในประเทศประมาณ 19,551 บาทต่อคนต่อปี และจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงกว่าภาค ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี โดยมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 27,155 บาท, 25,701 บาท และ 22,928 บาทต่อคนต่อปี ตามลำดับ สำหรับจังหวัดสุพรรณบุรีและสมุทรสงคราม จะมีรายได้เฉลี่ยของประชากรต่ำกว่าภาค (ดูตารางที่ 5)

4. ลักษณะประชากร

4.1 ขนาดและจำนวนประชากร ในปี พ.ศ.2527 ภาคตะวันตกมีประชากรรวมกันทั้งสิ้น 3,035,454 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 ของประชากรทั้งประเทศ จังหวัดที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในภาค ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี มีประชากรจำนวน

751,875 คน คิดเป็นร้อยละ 24.7 ของประชากรทั้งภาค รองลงมาได้แก่ จังหวัดราชบุรี 675,148 คน, กาญจนบุรี 607,171 คน, เพชรบุรี 405,990 คน, ประจวบคีรีขันธ์ 396,137 คน และจังหวัดสมุทรสงคราม 199,133 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2, 20.0 13.4, 13.1 และ 6.6 ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

4.2 ความหนาแน่นประชากร ในภาคตะวันตกมีความหนาแน่นของประชากรประมาณ 70 คนต่อตารางกิโลเมตร จังหวัดที่มีความหนาแน่นประชากรมากที่สุดคือ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีความหนาแน่นเฉลี่ย 481 คนต่อตารางกิโลเมตร รองลงมา ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีความหนาแน่นประชากรประมาณ 141, 132, 64, 62 และ 31 คนต่อตารางกิโลเมตรตามลำดับ (ตารางที่ 6 และ 7)

4.3 การเปลี่ยนแปลงประชากร ในช่วงปี พ.ศ.2522-2527 ในภาคตะวันตกมีอัตราการเพิ่มประชากรร้อยละ 1.8 ต่อปี และจังหวัดที่มีอัตราการเพิ่มประชากรสูง ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ร้อยละ 3.8 ต่อปี รองลงมาคือ จังหวัดเพชรบุรี ร้อยละ 2.3 ต่อปี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม มีอัตราการเพิ่มประชากรต่ำกว่าอัตราการเพิ่มประชากรโดยเฉลี่ยของภาคตะวันตก กล่าวคือ ร้อยละ 1.4, 1.3, 1.3 และ 0.3 ต่อปี ตามลำดับ

4.4 ประชากรเมืองและประชากรชนบท ในปี พ.ศ.2522 ภาคตะวันตกมีประชากรรวมทั้งสิ้น 2,764,923 คน แบ่งออกเป็นประชากรเมืองจำนวน 751,408 คน และประชากรชนบท 2,013,515 คน คิดเป็นสัดส่วน 27 ต่อ 73 มาในปี พ.ศ.2527 ประชากรเมืองคือประชากรชนบทเพิ่มขึ้นเป็น 862,134 คน ต่อ 2,173,320 คน คิดเป็นสัดส่วน 28 ต่อ 72 โดยชุมชนเมืองในภาคตะวันตกมีทั้งสิ้น 89 ชุมชน แบ่งออกเป็นเทศบาลเมือง 8 แห่ง เทศบาลตำบล 4 แห่ง และสุขาภิบาล 77 แห่ง ซึ่งชุมชนต่างๆ เหล่านี้ส่วนใหญ่จะกระจายตัวอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำต่างๆ และตามเส้นทางหลวงต่างๆ ที่สำคัญ

สรุปได้ว่าพื้นที่และชุมชนในภาคตะวันตกจะมีศักยภาพสูงในการพัฒนาฐานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เนื่องจากมีแหล่งวัตถุดิบและความได้เปรียบด้านที่ตั้ง ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร ประกอบกับมีโครงข่ายการคมนาคมขนส่งทั้งทางรถยนต์ รถไฟ และทางน้ำ ในการติดต่อกับภูมิภาคต่างๆ ของประเทศได้สะดวก โดยเฉพาะ

นอกจากนี้ การศึกษายังเชื่อมโยงกับภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และยังเปรียบเสมือนประตูไปสู่ภาคใต้ มีเมืองราชบุรี กาญจนบุรี และเพชรบุรี เป็นศูนย์กลางความเจริญของภาคนี้จะเป็นฐานในการรองรับการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจในอนาคต นอกจากนั้นยังมีความได้เปรียบในการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวและบริการ เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามมากมาย อีกทั้งยังเป็นแหล่งผลิตพลังงานไฟฟ้าจากเขื่อนเอนกประสงค์อีกด้วย

สภาพทั่วไปของจังหวัดเพชรบุรี

1. ประวัติศาสตร์²

เพชรบุรีเป็นเมืองเก่าแก่โบราณแต่ครั้งสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงปรากฏหลักฐานจากปรากฏศิลา พระพุทธรูป และวัตถุอื่น ๆ ที่มีผู้ทราบ หลักฐานที่พอเป็นแนวทางสืบความได้คือ ศิลาจารึก ปราสาท พระขรรค์ในเมืองพระนคร ในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 พ.ศ. 1734 ใ้จารึกไว้ว่า " ละโว้ทยปุระ สุวรรณปุระ สัมพูกะปฏฺฎนะ ชนบุรี ศิริชย สิงหบุรี ศรีชวชนบุรี..." นอกจากนี้ยังมีเมืองสทัมภ์บุรี ราชคีรี เพชรวดี กิรีคิบุรี เกหมบุรี สิงหคราม มัชฌมคราม ชัยบุรี เป็นต้น

สมัยทวารวดีถึงสมัยศรีวิชัย ประมาณราว พ.ศ. 1000 - 1700 ซึ่งเชื่อว่าเมืองเพชรอยู่แล้ว แต่ไม่มีหลักฐานแน่ชัด คงมีแต่ตำนานเล่าว่ากษัตริย์กรุงศรีวิชัยได้ส่งเชื้อพระวงศ์มาครองเมืองเพชรบุรี มีหลักฐานในสมัยขอมเรื่องอำนาจได้สร้างไว้หลายแห่ง เช่น ปราสาทหินวัดเก่าแก่งแลง พระปราสาทหายอดวัดมหาธาตุ

สมัยสุโขทัย มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์แน่ชัด ในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งได้กล่าวถึงเมืองเพชรว่า อยู่ในอำนาจของพ่อขุนรามคำแหง และพระองค์เคยเสด็จลงมาประทับที่เมืองเพชรบุรี เพื่อกรีธาทัพลงไปปราบหัวเมืองทางใต้ถึง 2 ครั้ง

สมัยกรุงศรีอยุธยา ประมาณ พ.ศ. 2118 ปรากฏว่าหัวเมืองนี้ได้รับสั่ง

² สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, บรรณานุกรมจังหวัดเพชรบุรี (2527), หน้า

ให้เจ้าสามไปกินเมืองเพชรบุรี และในแผ่นดินพระมหาธรรมราชา นักพระสีกุฎาเจ้ากรุงระแวกประเทศกัมพูชา ไล่ให้พระยาจันอันคุมทัพเรือมาตี ปล้นเมืองเพชรแต่ไม่สำเร็จ พระยาสุรินทรฤาชัย เจ้าเมืองเพชรบุรีป้องกันไว้ได้ ในราวปี พ.ศ. 2246 สมเด็จพระพุทธเจ้าเสือทรงโปรดการทรงเบ็ด จึงได้เสด็จประพาสเมืองเพชรบุรี และได้ประทับแรมที่ตำบลโค่นกลางซึ่งเคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช กับสมเด็จพระเอกาทศรถ พระพุทธเจ้าเสือเสด็จเลยไปจนถึงตำบลสามร้อยยอดเพื่อทรงเบ็ดแล้วเสด็จกลับมาถึงตำหนักโค่นกลาง

ในราวปี พ.ศ. 2307 สมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 3 กองทัพพม่ามีมังฆวนรธา ยกทัพมาถึงเมืองทวายจนถึงเมืองเพชรบุรี ปะทะกับกองทัพไทยและได้ถอยไปทางด่านสิงขร แต่ในปีเดียวกันนั้นพม่าได้ยกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยา พระยาเพชรบุรีได้ออกต่อสู้ ถูกพม่าล้อมไว้และพระยาเพชรบุรีตายในที่รบ หลังจากนั้นกรุงศรีอยุธยา ก็เสียแก่พม่า เมื่อ พ.ศ. 2310

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในราวปี พ.ศ. 2403 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้สร้างพระราชวังชั้นบนเขามไหสวรรค์ (เขาวัง) เพื่อเป็นที่ประทับ และในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้สร้างวังที่ประทับชั้นที่ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมืองเพชรบุรี เรียกว่า พระราชวังรามราชนิเวศน์ แต่สร้างยังไม่ทันเสร็จพระองค์ก็เสด็จสวรรคตเสียก่อน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้สร้างคอกจนแล้วเสร็จ และประทับ ณ พระราชวังแห่งนี้ นอกจากนี้พระองค์โปรดให้สร้างพระราชวังชั้นที่ชายทะเล ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมืองเพชรบุรี เรียกว่า พระราชวังหาดเจ้าสำราญ แต่มีแมลงวันและฝูงชุกชุมมากเกินไป จึงทรงโปรดให้หรือและไปสร้างใหม่ที่ชายทะเลบ้านบางควาย ตำบลห้วยทรายเหนือ อำเภอชะอำ เพชรบุรี เรียกว่า พระราชวังนิเวศน์มฤคทายวัน เป็นที่ประทับในฤดูร้อนจนสิ้นรัชกาล มาในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เคยเสด็จประทับแรมฤดูร้อนที่มฤคทายวัน แต่ไม่ทรงโปรด จึงไปสร้างพระราชวังไกลกังวลที่หัวหิน และประทับแรมที่นั่น เมื่อเกิดมีการกบฏวเรช กองทหารเพชรบุรีมิได้เข้ากับฝ่ายรัฐบาล แต่ก็ไม้อาจจะไปช่วยฝ่ายกบฏได้ เนื่องจากถูกทหารราชบุรีขัดขวางจึงต้องถอยกลับและมีได้ปฏิบัติกรอย่างใด มาในสมัยพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ก็ทรงประพาสจังหวัดเพชรบุรี ในรัชกาลนี้ได้เกิดสงครามซึ่งเป็นสงครามโลกครั้งที่ 2 ทหารญี่ปุ่นได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยในจังหวัดเพชรบุรี

ทหารญี่ปุ่นมาตั้งค่ายทหารอยู่หลายแห่ง และสร้างสนามบินไว้ที่บ้านหนองบัว ตำบลท่าช้าง อำเภوتاช้าง ถึงในตอนปลายสงคราม ค่ายเสรีไทยได้ตั้งขึ้นที่บ้านท่าคร้อ ตำบลหนองหญ้าปล้อง ถึงอำเภอนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อต่อต้านพวกญี่ปุ่น มีจำนวนพลพรรคชาวจังหวัดเพชรบุรีที่ได้รับฝึกจากทหารอเมริกา ซึ่งมาโคจรลงมาพร้อมอาวุธต่างๆ เป็นจำนวนมาก แต่บังเอิญญี่ปุ่นยอมแพ้สงครามเสียก่อน ในรัชกาลที่ 9 องค์กรปัจจุบัน ทรงโปรดเกล้าฯ เพชรบุรีบ่อยครั้ง ทรงสนพระทัยในโบราณสถานของจังหวัดนี้ เช่น เขาหลวง เขาวิ้ง พระราชวังรามนิเวศน์ พระปรางค์วัดมหาธาตุ ปราสาทหินวัดกำแพงแลง หาดเจ้าสำราญ เขาลูกช้าง ธารน้ำตกเสมา และเขาเพชรเขาพลอย เป็นต้น และได้ทรงพระกรุณาพระราชทานพระบรมสารีริกธาตุ ทรงพระวิริยะอุสาหะเสด็จมาประดิษฐานไว้ ณ บุษบกในกลางพระปรางค์วัดมหาธาตุด้วยพระองค์เอง เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2497 ซึ่งเป็นพระราชพิธีมหามงคลยิ่งของชาวจังหวัดเพชรบุรี นอกจากนั้นพระองค์ยังทรงสนับสนุนคานการเกษตรกรรมของจังหวัดเพชรบุรีทุกด้าน และทำให้เกิดโครงการในพระราชดำริหลายโครงการ เช่น โครงการพัฒนาที่ดินตามพระราชประสงค์คอนขุนห้วย โครงการตามพระราชประสงค์หุบกระพง โครงการหมู่บ้านสหกรณ์ค้าถ่านฝกรบพิเศษแก่งกระจานอุตุถัมภ์ (ห้วยแม่เพรียง)ตามพระราชดำริ เป็นต้น

2. สภาพภูมิประเทศ

2.1 ที่ตั้งสัมพันธ์ เนื่องจากจังหวัดเพชรบุรีตั้งอยู่บริเวณคาบสมุทรอินโดจีน ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างแหล่งอารยธรรมของจีนและอินเดียน แหล่งอารยธรรมทั้งสองมีการติดต่อกันเกือบตลอดเวลา โดยเฉพาะการค้าค่อทางเรือ จากอินเดียนต้องมาขึ้นฝั่งที่พม่าแล้วข้ามมาลงเรือที่อ่าวไทย ในขณะที่การเดินทางจากจีนไปอินเดียนก็ต้องเดินทางมาขึ้นบกที่อ่าวไทย เพชรบุรีจึงเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในเส้นทางผ่านดังกล่าว จึงทำให้ได้รับอารยธรรมต่างๆ มากมายจากทั้ง จีน อินเดีย และที่อื่นๆ นอกจากนั้นยังมีแม่น้ำเพชรบุรีเป็นแม่น้ำที่อุดมสมบูรณ์มาก มีผู้คนอาศัยอยู่กันมานาน

เมื่อพิจารณาถึงที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ก็จะเห็นว่าจังหวัดเพชรบุรีตั้งอยู่ ณ จุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่เชื่อมติดต่อกันระหว่างภูมิภาคอื่นกับภาคใต้ โดยเฉพาะการคมนาคมทางบกกระหว่างภาคใตักับภาคอื่นๆ ของประเทศไทยซึ่งต้องเดินทางผ่านมาถึงจังหวัดเพชรบุรีก่อน จึงนับว่าจังหวัดเพชรบุรีเปรียบเสมือนประตูที่จะเดินทางเข้าสู่

ภาคใต้ แต่ในทางภูมิศาสตร์ได้จัดให้จังหวัดเพชรบุรีอยู่เป็นภาคตะวันตกของประเทศ³

เพชรบุรีอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามระยะทางถนนประมาณ 100 กิโลเมตร รูปร่างของจังหวัดเพชรบุรีมีลักษณะเกือบเป็นรูปสี่เหลี่ยม กล่าวคือส่วนที่กว้างที่สุดจากตะวันออกไปตะวันตกยาวประมาณ 103 กิโลเมตร ด้านตะวันออกสุดที่แหลมผักเบี้ยและตะวันตกสุดติดกับพรมแดนพม่า ส่วนยาวจากเหนือมาใต้ยาวประมาณ 80 กิโลเมตร (แผนที่ 4)

2.2 ที่ตั้งเฉพาะ เพชรบุรีตั้งอยู่ที่ละติจูด $12^{\circ}32'45''$ เหนือ (จุดใต้สุดบริเวณอำเภอท่าช้าง) ถึง $13^{\circ}20'50''$ เหนือ (เขตอำเภอเขาชัยสน) ลองติจูด $99^{\circ}6'8''$ ตะวันออก (ในเขตกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง) ถึง $100^{\circ}6'$ ตะวันออก (บริเวณแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม) มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ จดอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี อำเภออัมพวาและอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม พรมแดนด้านนี้ยาวประมาณ 184 กิโลเมตร

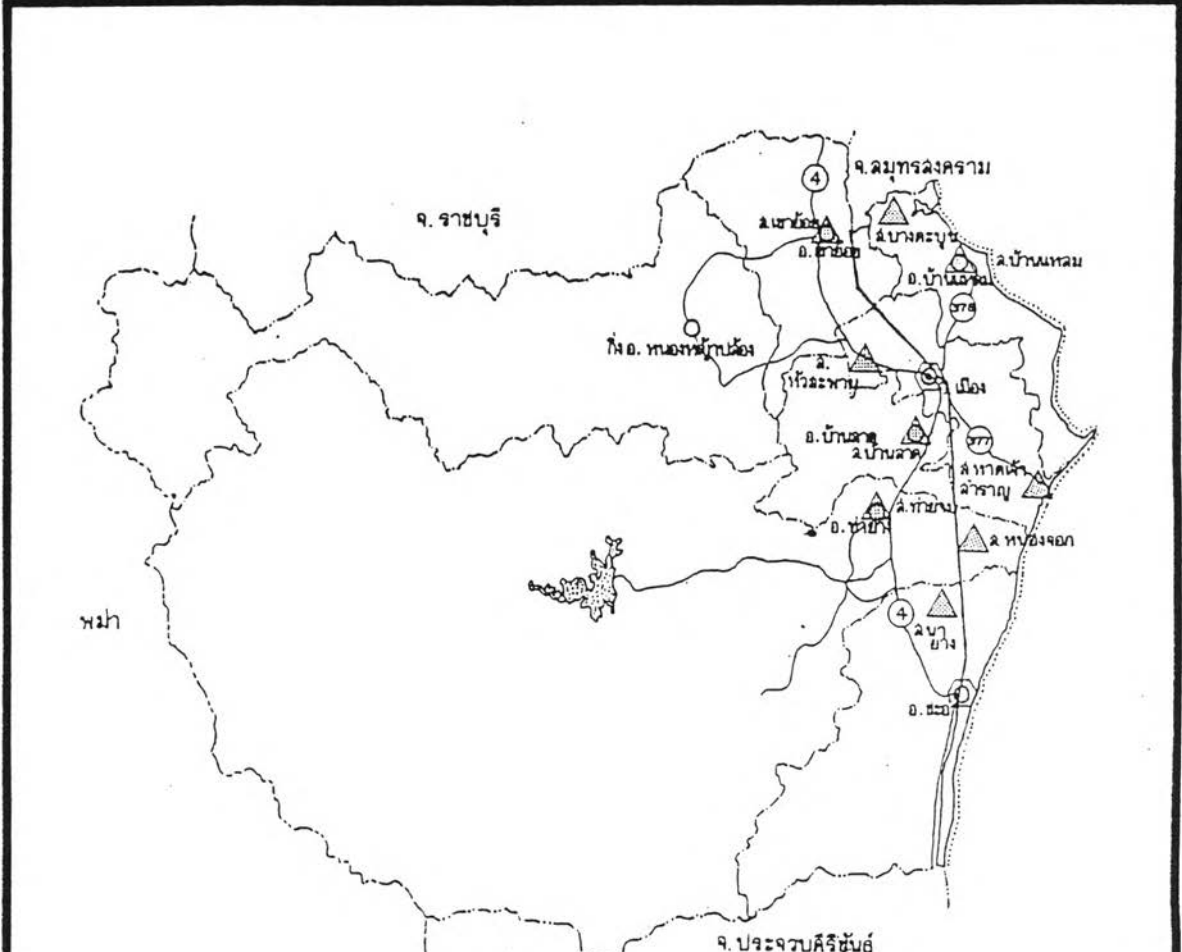
ทิศตะวันออก จดอ่าวไทย เริ่มตั้งแต่ปากอ่าวบางตะขุนถึงสนามบินบ้านบ่อฝ้าย มีความยาวประมาณ 82 กิโลเมตร

ทิศใต้ จดอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความยาวประมาณ 85 กิโลเมตร

ทิศตะวันตก จดประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งประเทศไทย มีความยาวของเส้นพรมแดนประมาณ 120 กิโลเมตร

เขตแดนของจังหวัดเพชรบุรีมีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 468 กิโลเมตร เป็นชายฝั่งประมาณ 82 กิโลเมตรซึ่งบริเวณชายฝั่งทะเลนี้เป็นแหล่งสำคัญทางเศรษฐกิจของจังหวัดทั้งในด้านการประมง การเกษตร การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรม ส่วนพรมแดนที่ติดกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งประเทศไทยซึ่งมีความยาวมากถึง 120 กิโลเมตรโดยยึดถือสันเขาเป็นแนวแบ่งเขตประเทศ แนวสันเขาดังกล่าวจะปันน้ำ

³ ทวี ทองสว่าง และคณะ, ภูมิศาสตร์ประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : โอเคชั่นส์โตร์, 2520) หน้า 87.

ที่มา: แผนที่ทหาร

สัญลักษณ์

- พรมแดนประเทศ
- เส้นแบ่งจังหวัด
- เขตอำเภอ
- ⊙ ที่ตั้งจังหวัด อำเภอเมือง
- ที่ตั้งอำเภอ
- ⬡ ที่ตั้งเทศบาล
- ⚠ ที่ตั้งดูชาภิบาล
- ถนน
- ทางรถไฟ

<p>แผนที่ 4</p>	<p>แสดง ที่ตั้งและขอบเขตอำเภอ</p>
	<p>สัญลักษณ์</p>
<p>กม. 0 5 10</p>	<p>แนวทางการวางแผนโครงสร้างของจังหวัดเพชรบุรี</p>

ออกเป็น 2 ทาง ทางหนึ่งไหลลงสู่ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพมาไปรวมกับแม่น้ำตะนาวศรี ส่วนอีกทางหนึ่งไหลลงสู่แม่น้ำเพชรบุรีในจังหวัดเพชรบุรีและแม่น้ำปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บริเวณพรมแดนนี้จะมีคนต่างชาติอพยพมาจากประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพมาเข้ามาอยู่อาศัยกันเป็นจำนวนมาก ได้แก่ พวกกระเหรี่ยง กระหำรง เป็นต้น ชนกลุ่มน้อยนี้เราจัดว่าเป็นพวกชาวเขาพวกหนึ่ง ซึ่งเป็นพวกที่ทำลายทรัพยากรต่างๆของประเทศไทยไปมิใช่น้อย โดยเฉพาะเกี่ยวกับการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย เพราะภูมิประเทศที่ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้อาศัยอยู่จะเป็นต้นน้ำลำธารที่มีความลาดเทสูง ทำให้เกิดการพังทลายและการชะล้างอย่างรุนแรง

2.3 ลักษณะภูมิประเทศ เพชรบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความอุดมสมบูรณ์มาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อยู่อาศัยตามบริเวณลุ่มแม่น้ำเพชรบุรี คล้ายกับจังหวัดอื่นๆในภาคกลางของประเทศ ลักษณะโดยทั่วไปจะเป็นที่สูงและภูเขาทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัด และค่อยๆลาดเทมาทางด้านทิศตะวันออกซึ่งเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล ภูมิประเทศของจังหวัดเพชรบุรีแบ่งออกได้ดังนี้

2.3.1 เขตภูเขาและที่สูงทางตะวันตก เขตนี้อยู่ในอำเภอท่าทางและกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง ด้านตะวันตกของเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพมา เป็นบริเวณที่สูงชันที่สุดของจังหวัด พื้นที่ถัดจากบริเวณนี้มาจะค่อยๆลาดต่ำมาทางทิศตะวันออก ลักษณะเช่นนี้ทำให้เทือกเขาที่เป็นเส้นเขตแดนเป็นสันโน่นน้ำด้วย กล่าวคือ ทางน้ำส่วนหนึ่งจะไหลลงสู่ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพมาทางทิศตะวันตกแล้วรวมกับแม่น้ำตะนาวศรี ส่วนทางหนึ่งจะไหลมาทางทิศตะวันออกเป็นต้นแม่น้ำเพชรบุรีและแม่น้ำปราณบุรี เทือกเขาส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นแนวยาวจากเหนือมาทางใต้ เทือกเขาดังกล่าวจะถูกตัดขาดเป็นระยะๆโดยการกระทำของลำน้ำเพชรบุรีและสาขาค่างๆ ภูมิประเทศโดยทั่วไปจะมีลักษณะแบบ Anticline และ Syncline สลับ นอกจากนี้ยังมีแนว Fault ตัดเป็นระยะๆ โดยเฉพาะทางด้านเหนือของจังหวัดที่ติดกับจังหวัดราชบุรี แนว Fault นี้จะทอดยาวมาจากทิศตะวันตกเฉียงเหนือแล้วมาหายไปในอ่าวไทย เขตเทือกเขาและที่สูงทางตะวันตกนี้แบ่งออก

เป็น 2 เขตย่อยไว้แก่

2.3.1.1 เทือกเขาและแนวตะวันตก เป็นเขตแนวเขาสูงชัน บางยอดเขาสูงมากกว่า 1,500 เมตร ยอดเขาที่สูงที่สุดของจังหวัดเพชรบุรีก็อยู่ในเขตนี้คือ เขาจะงันจวดทอง ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของห้วยตะเภา มีความสูง 1,513 เมตร หินในเขตนี้จัดอยู่ในพวกหินตะนาวศรี หมวดหินแก่งกระจาน มีลักษณะดังนี้ ประกอบไปด้วยหิน Greywacke, Mudstone, Siltstone มีลักษณะเป็นชั้นๆ สลับกับดินดานสีเทาและสีดำ เนื้อปนด้วยกรวดของควอตซ์และแกรนิต บางแห่งมีหินปูนไหลเป็นหย่อมๆ ทั่วๆ โดยเฉพาะควอตซ์จะไหลเป็นระยะๆ

2.3.1.2 เทือกเขาและที่สูงทางตะวันออก เป็นแนวเขาเตี้ยๆ ที่ต่อเนื่องมาจากจังหวัดกาญจนบุรีและราชบุรี แล้วไหลเป็นแนวเขาในเขตอำเภอเขาชัยสน ติดต่อกับกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอบ้านลาด อำเภอท่ายางและอำเภอชะอำ แนวเขาดังกล่าวมีชื่อท้องถิ่นเรียกต่างกันไป เช่น เขาระหิง เขากัน เขาเนินเขมร มีความสูงประมาณ 400 - 500 เมตร ทำให้เกิดที่ราบระหว่างภูเขาทางด้านตะวันตกกับทางด้านตะวันออก เรียกที่ราบลุ่มแม่น้ำประจันต์ ในเขตอำเภอบ้านลาดและกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง ทางด้านใต้สุดของแนวเขานี้จะถูกที่ราบลุ่มแม่น้ำเพชรบุรีคั่น แล้วไปเกิดแนวเขาชั้นอีกทีหนึ่งในเขตอำเภอท่ายางและอำเภอชะอำ เช่น เขาช่อม่วง เขาพระรอบ เขาหกสับู เขาหัวแหวน เป็นต้น หินส่วนใหญ่ในบริเวณนี้จะเป็นหินแกรนิต ซึ่งจัดอยู่ในหมวดหินราชบุรี จะมีหินปูนสลับกับหินดาน หินทราย หินคิม หินทัพ และหินกรวดมน โดยเฉพาะหินปูนจะไหลให้เห็นอย่างชัดเจน บางแห่งกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว เช่น เขาวัง เขานันไคอิฐ เขาหลวง เป็นต้น บางแห่งกลายเป็นวัดอุทิศสำหรับการอุตสาหกรรมซีเมนต์ เช่น เขาใหญ่ ที่อำเภอชะอำ เป็นต้น

2.3.2 เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ เป็นเขตที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์และประชากรอาศัยกันอยู่อย่างหนาแน่น เขตนี้อาศัยแม่น้ำเพชรบุรีซึ่งมีความยาว 210 กิโลเมตร⁴ ต้นกำเนิดของแม่น้ำเพชรบุรีเกิดจากเทือกเขาบริเวณ

⁴ จากการใช้อัตราระยะทาง วัดระยะทางในแผนที่มาตราส่วน 1 : 50,000

กรมแผนที่ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งประเทศไทย แล้วไหลมาทางคันตะวันตก
จากนั้นก็วกขึ้นสู่ทางเหนือ ไหลออกทะเลที่อำเภอไทย ๗ อำเภอบ้านแหลม เขตนี้สามารถ
แยกย่อยออกได้อีก 3 ลักษณะคือ

2.3.2.1 เขตคันน้ำ แม่น้ำเพชรบุรีเกิดใกล้กับ

คันกำเนิดของแม่น้ำปราณบุรี แต่แม่น้ำเพชรบุรีจะไหลขึ้นไปทางเหนือ มีลำธารหลายสาย
ไหลมาบรรจบบริเวณคันน้ำ เช่น ห้วยตะเภา ห้วยประแด่นาหะ ห้วยบางฮาดมู เป็นต้น
จะสังเกตว่าชื่อลำห้วยเหล่านี้เป็นภาษากระเหรี่ยงหังสัน เพราะบริเวณนี้เป็นที่อยู่อาศัย
ของพวกกระเหรี่ยง กระหร่าง แม่น้ำเพชรบุรีเมื่อไหลมาใต้ประมาณ 30 กิโลเมตรก็เริ่ม
ไหลวกมาทางทิศตะวันออก บริเวณนี้จะมีแม่น้ำบางกลอยไหลมาสมทบ แม่น้ำบางกลอยนี้มี
ความยาวประมาณ 45 กิโลเมตร เกิดจากเทือกเขาวันเมือในเขตกิ่งอำเภอหนองหญ้า
ปล้อง ไหลผ่านภูมิประเทศที่เป็นเขาสูงชัน มีสาขาที่สำคัญ ได้แก่ ห้วยผาใหญ่
ห้วยสามแพร่ง บริเวณพื้นที่ลุ่มแม่น้ำบางกลอยนี้พวกกระเหรี่ยง กระหร่าง จะอยู่อาศัยกัน
เป็นกลุ่มๆ เกิดเป็นหมู่บ้านขึ้นหลายแห่ง เช่น บ้านใจแผ่นดิน เป็นต้น ชนกลุ่มนี้พูดภาษา
ไทยเกือบไม่ได้เลย และอยู่ห่างจากกรมแผนที่ประมาณ 10 กิโลเมตรเท่านั้น การติดต่อ
ต้องใช้เฮลิคอปเตอร์ เหนือแก่งกระจานขึ้นไปประมาณ 20 กิโลเมตรจะมีลำน้ำใหญ่ที่ไหล
มาบรรจบด้วยคือ ลำห้วยแม่ประโคน ซึ่งมีความยาวประมาณ 56 กิโลเมตร และเกิดจาก
เทือกเขาสูงชันบริเวณเขตติดต่อระหว่างอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี กับกิ่งอำเภอ
หนองหญ้าปล้อง ไหลผ่านภูมิประเทศที่เป็นโตรกธาร เต็มไปด้วยแก่งต่างๆมากมาย พื้นที่
ราบลุ่มแม่น้ำบริเวณนี้จะสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 60 เมตร การคมนาคมทางน้ำ
ทำให้ยากลำบาก มีสาขาสำคัญได้แก่ ห้วยเสือกัดข้าง ห้วยมะเร็ว เป็นต้น ส่วนบริเวณ
เขื่อนแก่งกระจานจะเป็นบริเวณที่เทือกเขาสองฝั่งลำน้ำอยู่ชิดกัน เรียกว่า เขาไม้รวก
กับเขาเจ้า เมื่อกันเขื่อนน้ำจะท่วมเหนือเขื่อนไปประมาณ 15 กิโลเมตร ทำให้เกิดเป็น
ทะเลสาบขนาดใหญ่ ซึ่งจะเป็นแหล่งเก็บกักน้ำ การผลิตกระแสไฟฟ้า แหล่งเพาะพันธุ์ปลา
ที่สำคัญของจังหวัด และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเพชรบุรีอีกด้วย

2.3.2.2 เขตลุ่มน้ำตอนกลาง เริ่มจากใต้เขื่อน

แก่งกระจานลงมาถึงอำเภอท่าทาง ลักษณะของลำน้ำช่วงนี้จะเป็นรูปตัวอู้อย่างชัดเจน
ท้องน้ำกว้างตื้นและมีการกัดเซาะทางแนวกว้างมากกว่าแนวลึก ทำให้พื้นที่ลุ่มน้ำเริ่มกว้าง

มากขึ้น มีที่ราบคันบันไคตลอดสองฝั่งลำน้ำ ภายหลังสร้างเขื่อนแก่งกระจานขึ้นบริเวณนี้ น้ำไม่คอกท่วม แม่น้ำเพชรบุรีบริเวณใต้เขื่อนแก่งกระจานจะไหลมาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ห่างลงมาประมาณ 24 กิโลเมตร จะมีสาขาของแม่น้ำเพชรบุรีสายหนึ่งคือ ห้วยผาก มีความยาวประมาณ 30 กิโลเมตร เกิดจากภูเขาอ่างแก้วและภูเขาน้ำหอคซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอท่าทางติดกับอำเภอหัวหิน ห้วยผากนี้จะไหลมาบรรจบกับแม่น้ำเพชรบุรี จากนั้นแม่น้ำเพชรบุรีจะไหลลดเคี้ยวมากขึ้น และทำให้เกิดแก่งว้าวปรากฏเห็นได้ชัดเจนหลายแห่ง เช่น บริเวณบ้านสารเห็ด จากนั้นแม่น้ำก็เริ่มไหลวกขึ้นทางเหนือ และก่อนที่แม่น้ำเพชรบุรีจะไหลถึง เขื่อนเพชรจะมีลำห้วยแม่ประจันต์ไหลมาบรรจบเหนือเขื่อนเพชร ประมาณ 1.5 กิโลเมตร สำหรับลำห้วยแม่ประจันต์มีความสำคัญมาก เพราะถือว่าเป็นเส้นเลือดใหญ่ของประชากรในกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง เนื่องจากประชากรเหล่านั้นเกือบทั้งหมดอาศัยอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแห่งนี้ ห้วยแม่ประจันต์มีความยาวถึง 60 กิโลเมตร และเป็นห้วยที่เป็นสาเหตุให้เกิดน้ำท่วมในบริเวณอำเภอท่าทางเกือบทุกปี ทั้งนี้เพราะว่ายังไม่มีการสร้างเขื่อนชลประทานเพื่อจะกักเก็บน้ำจากลำห้วยแม่ประจันต์และห้วยผาก

2.3.2.3 เขตลุ่มน้ำตอนล่าง เริ่มตั้งแต่ใต้เขื่อนเพชร ลงมา ปัจจุบันสภาพลำน้ำเริ่มมีการทับถมมากกว่าการทำลาย มีช่วงความยาวของลำน้ำมาจนถึงตัวอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีประมาณ 38 กิโลเมตร ช่วงลำน้ำตอนนั้นคลื่นจะสูงขึ้น เกิดการทับถมของตะกอนสองฝั่งลำน้ำมากขึ้น เกิดที่ราบที่น้ำท่วมถึงอย่างกว้างขวาง มีคันดินธรรมชาติเกิดขึ้น เขตลุ่มน้ำตอนนี้จะก่อให้เกิดกิจกรรมทางการเกษตรกรรมสองฝากฝั่งขึ้นอย่างหนาแน่น และเป็นแหล่งเกษตรกรรม พืชไร่ ไม้ผล ที่สำคัญของจังหวัด เช่น มะนาว ชมพูเมืองเพชร เป็นต้น ส่วนบริเวณใต้ตัวจังหวัดลงไปนั้นสามารถใช้เดินเรือเล็กๆเพื่อการโคจรสารไคระหว่างตัวจังหวัดกับบริเวณปากแม่น้ำ ในช่วงนี้แม่น้ำจะไหลไปทางทิศเหนือประมาณ 9 กิโลเมตร แล้วแยกออกเป็นสองสาย สายหนึ่งไหลไปทางเหนืออีกประมาณ 13 กิโลเมตร แล้วออกสู่ทะเลใกล้เขตติดต่อกับจังหวัดสมุทรสงครามที่อ่าวบางตะบูน ซึ่งบริเวณนี้จะอุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าชายเลน แต่ปัจจุบันถูกทำลายโดยการตัดไม้และเปลี่ยนสภาพไปเป็นนาทุ่ง และนาเกลือกันมาก ส่วนอีกสายหนึ่งไหลผ่านอำเภอบ้านแหลมถึงปากอ่าวประมาณ 8 กิโลเมตร ซึ่งช่วงนี้เรือประมงสามารถเข้ามาถึงตัวอำเภอได้ ทำให้อำเภอบ้านแหลมกลายเป็นศูนย์กลางการประมงที่สำคัญของจังหวัด

2.3.3 เขตที่ราบชายฝั่งทะเล บริเวณนี้เป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดตาก การประมงทะเล และการท่องเที่ยว ความยาวชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 82 กิโลเมตรนี้จะประกอบไปด้วยลักษณะภูมิประเทศต่างๆดังนี้

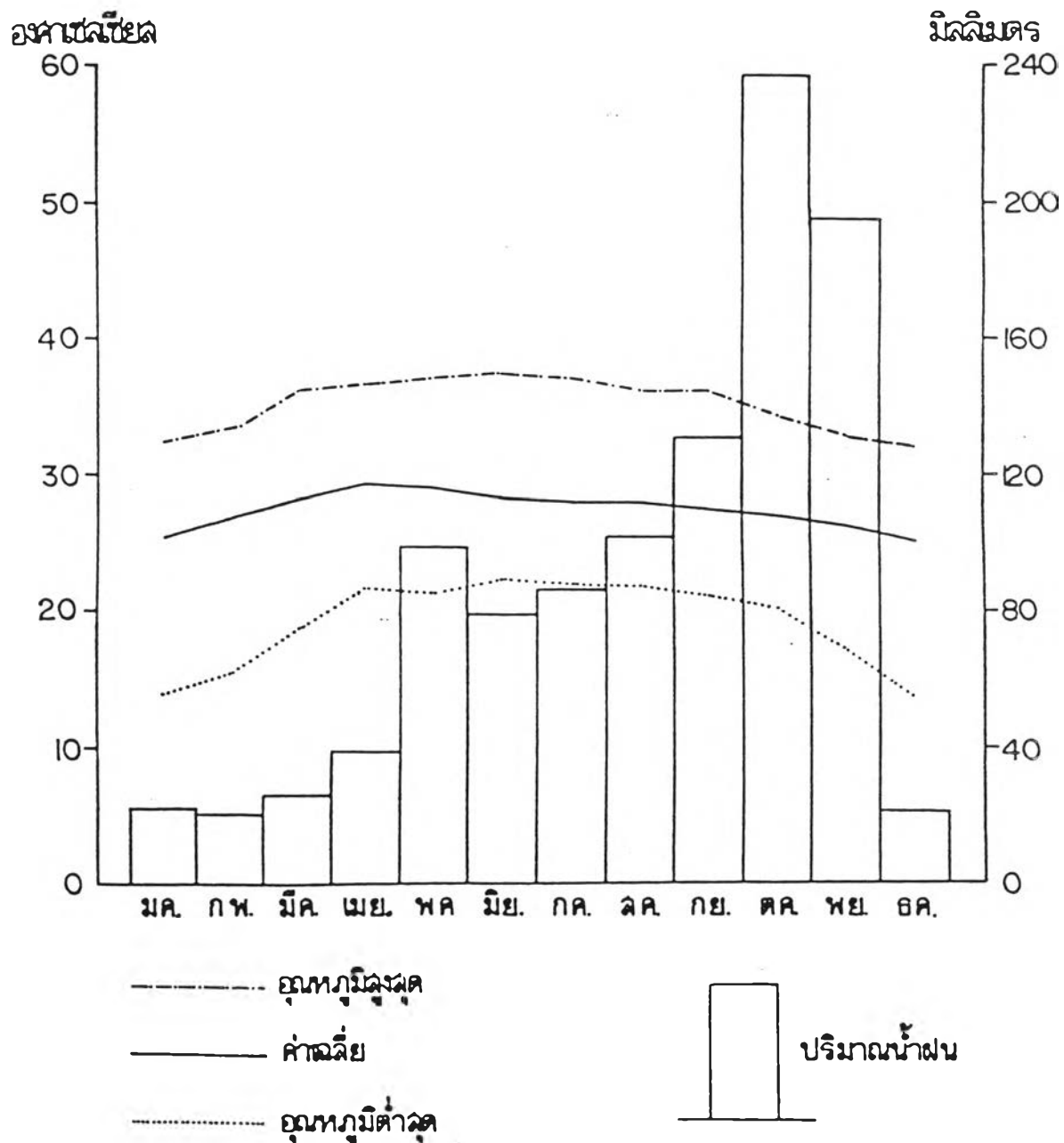
2.3.3.1 ที่ราบชายฝั่งตอนบน ซึ่งเกิดจากการทับถมของตะกอนจากแม่น้ำเพชรบุรี แม่น้ำแม่กลอง และแม่น้ำท่าจีนบางส่วน ทำให้เกิดแผ่นดินงอกตลอดเวลาโดยเริ่มตั้งแต่ปากอ่าวบางตะบูนจนกระทั่งถึงบริเวณแหลมผักเบี้ย ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอบ้านแหลม บริเวณนี้ทะเลจะท่วมถึงและอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรต่างๆ เช่น ป่าชายเลนซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 100 ตารางกิโลเมตร สภาพชายฝั่งทะเลจะเป็นหาดโคลนที่เกิดจากการทับถมบริเวณชายฝั่ง ทำให้เกิดแหล่งการเลี้ยงหอยแครงที่ใหญ่แห่งหนึ่งของประเทศ และยังมีหอยธรรมชาติดูอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมากอาศัยอยู่บริเวณนี้ ทำให้ภูมิประเทศแถบนี้เกิดการทับถมของเปลือกหอยจำนวนมากกลายเป็นหรือที่รู้จักกันว่า กระช้ำ ปัจจุบันถูกขุดมาขายกันเกือบหมดแล้วและเป็นสาเหตุใหญ่อันหนึ่งที่ทำให้ชายฝั่งบริเวณนี้ถูกน้ำทะเลกัดเซาะพังทลายตามแนวชายฝั่ง และแผ่นดินจะทรูมนับเป็นกิโลเมตรห่างจากฝั่งทะเล และไปเกิดเป็นแหลมใหม่งอกขึ้นเรียกว่า แหลมหลวงอันเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดที่สวยงามมาก

2.3.3.2 เขตที่ราบชายฝั่งทะเลตอนใต้ เริ่มจากใต้แหลมผักเบี้ยลงมาจนสุดเขตอำเภอชะอำติดต่อกับอำเภอหัวหิน บริเวณนี้การตกตะกอนของโคลนคมต่างๆที่แม่น้ำพัดหามา มีน้อย ชายฝั่งบริเวณนี้จะสวยงาม เช่น หาดเจ้าสำราญ หาดปึกเตียน หาดชะอำ เป็นต้น และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด

3. ลักษณะภูมิอากาศ

เพชรบุรีเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้น ใ้รับอิทธิพลจากลมมรสุม โดยเฉพาะลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งเป็นลมมรสุมที่มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพของประชากรในจังหวัดมากที่สุด ส่วนลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจะทำให้เกิดความแห้งแล้งและความหนาวเย็น เพชรบุรีเป็นเขตที่มีอุณหภูมิสูงเกือบตลอดปี กล่าวคือในช่วงปี พ.ศ. 2514-2529 อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 27.5° เซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดประมาณ 13.9° เซลเซียส ส่วนอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดประมาณ 37.4° เซลเซียส

แผนภูมิ อุณหภูมิ และ ปริมาณน้ำฝน พ.ศ. 2514-2520

จังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่มีความชื้นสัมพัทธ์สูงมากในช่วงฤดูฝน และความชื้นสัมพัทธ์จะต่ำในช่วงฤดูแล้ง โดยมีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยประมาณ 74 % จากสถิติของสถานีตรวจอากาศหัวหินในช่วง 15 ปีพบว่า จังหวัดเพชรบุรีในฤดูฝนจะมีฝนตกมากในเดือนตุลาคม มีปริมาณถึง 297.6 มิลลิเมตรโดยเฉลี่ย และต่ำสุดในเดือนกุมภาพันธ์โดยเฉลี่ย 10.9 มิลลิเมตร มีช่วงเวลาที่มีฝนตกนานกว่า 10 วันต่อเดือนอยู่ 7 เดือนในรอบปีทั้งนี้ เป็นผลมาจากการที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดผ่านเทือกเขาตะนาวศรีทางด้านตะวันตกของจังหวัด บริเวณจังหวัดเพชรบุรีจะมีการเกิดพายุฝนฟ้าคะนองในช่วงเดือนเมษายนถึงตุลาคม โดยเฉพาะในช่วงเดือนมิถุนายนถึงตุลาคมซึ่งเป็นช่วงฤดูมรสุมทำให้เป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยวตามชายหาดและป่าเขา

ทิศทางลมประจำตะวันตกเฉียงใต้พัดในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงสิงหาคม ลมประจำตะวันออกเฉียงเหนือพัดช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงมกราคม ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายนเป็นลมจากทิศตะวันออกเฉียงใต้ ความเร็วลมสูงสุด 6.2 นอตในฤดูหนาว ส่วนในฤดูร้อนความเร็วลมสูงสุดในเดือนเมษายน 6.3 นอตต่อชั่วโมง ความเร็วลมที่อ่อนที่สุดในเดือนกันยายนประมาณ 3.9 นอตต่อชั่วโมง (คูตาราง 8 แผนภูมิที่ 1)

4. ขนาดพื้นที่

เพชรบุรีมีเนื้อที่ประมาณประมาณ 6,356.918 ตารางกิโลเมตร⁵ มีพื้นที่และขนาดใกล้เคียงกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แต่เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นแล้วจะเห็นว่า มีขนาดปานกลาง โดยสามารถแบ่งพื้นที่แต่ละอำเภอได้ดังนี้

- 4.1 อำเภอเมืองเพชรบุรี มีพื้นที่ 290.079 ตารางกิโลเมตร
- 4.2 อำเภอท่ายาง มีพื้นที่ 3,293.884 ตารางกิโลเมตร
- 4.3 อำเภอบ้านลาด มีพื้นที่ 304.627 ตารางกิโลเมตร
- 4.4 อำเภอบ้านแหลม มีพื้นที่ 194.039 ตารางกิโลเมตร
- 4.5 อำเภอชะอำ มีพื้นที่ 675.952 ตารางกิโลเมตร

⁵ ที่ทำการปกครองจังหวัดเพชรบุรี

4.6 อำเภอเขาย้อย มีพื้นที่ 438.337 ตารางกิโลเมตร

4.7 กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง มีพื้นที่ 1,160 ตารางกิโลเมตร

จากพื้นที่แต่ละอำเภอที่กล่าวมา จะเห็นว่าอำเภอท่าสาងมีพื้นที่มากที่สุด ถ้าเอาพื้นที่ทุกอำเภอรวมกันจะน้อยกว่าพื้นที่อำเภอท่าสาង อำเภอบ้านแหลมเป็นอำเภอที่มีพื้นที่เล็กที่สุด ถึงแม้ว่าอำเภอท่าสาងจะมีพื้นที่มากแต่พื้นที่ส่วนใหญ่เต็มไปด้วยป่าซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และมีบริเวณไปถึงบางส่วนของกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้องด้วย

5. การแบ่งเขตการปกครอง

จังหวัดเพชรบุรี แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 อำเภอ กับ 1 กิ่งอำเภอ 87 ตำบล 600 หมู่บ้าน ดังในตารางที่ 3.1 และแผนที่ 4)

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน เทศบาล และสุขาภิบาลของจังหวัดเพชรบุรี ในปี พ.ศ. 2529

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	สุขาภิบาล
1. เมืองเพชรบุรี	24	172	1	2
2. ท่าสาង	14	124	-	2
3. บ้านลาด	18	107	-	1
4. บ้านแหลม	10	66	-	2
5. ชะอำ	8	55	1	1
6. เขาย้อย	10	55	-	1
7. กิ่งอำเภอหนอง หญ้าปล้อง	3	21	-	-
รวม	87	600	2	9

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี เทศบาล 2 แห่ง คือเทศบาลเมืองเพชรบุรี และเทศบาลตำบลชะอำ มีสุขาภิบาล 9 แห่ง นอกจากนี้ยังมีสภาตำบลอีก 87 แห่ง (ตาราง 9)

- พื้นที่ที่เป็นเทศบาล 2 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองเพชรบุรีซึ่งมีพื้นที่ 5.40 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอเมืองเพชรบุรี ครอบคลุมพื้นที่ตำบลคลองกระแชงกับตำบลท่าราบ มีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย 6,293 คนต่อตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2529 พื้นที่ของเทศบาลเมืองเพชรบุรีคิดเป็นร้อยละ 0.09 ของพื้นที่ของจังหวัด ส่วนเทศบาลตำบลชะอำมีพื้นที่ 110 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอชะอำ มีพื้นที่ครอบคลุมตำบลชะอำ มีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย 179 คนต่อตารางกิโลเมตรและมีพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 1.73 ของพื้นที่ของจังหวัด

- พื้นที่ที่เป็นสุขาภิบาล ได้แก่ พื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของชุมชนที่มีความสำคัญรองลงมาจากชุมชนในเขตเทศบาล ในปี พ.ศ. 2529 จังหวัดเพชรบุรีมีสุขาภิบาลทั้งหมดอยู่ 9 สุขาภิบาล กระจายอยู่ตามอำเภอต่างๆทุกอำเภอ ยกเว้นกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้องคือ

สุขาภิบาลในเขตอำเภอเมืองเพชรบุรี มี 2 แห่ง คือ สุขาภิบาลหัวสะพาน มีพื้นที่ 14.79 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 0.23 ของพื้นที่จังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหัวสะพาน มีความหนาแน่นของประชากร 311 คนต่อตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2529 และสุขาภิบาลหาดเจ้าสำราญซึ่งมีพื้นที่ 19.50 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 0.31 ของพื้นที่จังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหาดเจ้าสำราญ มีความหนาแน่นประชากร 192 คนต่อตารางกิโลเมตรในปีเดียวกัน เมื่อรวมพื้นที่ของสุขาภิบาลทั้งสองจะประมาณ 34.29 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 0.54 ของพื้นที่จังหวัด

สุขาภิบาลในเขตอำเภอท่ายาง มี 2 แห่ง คือ สุขาภิบาลท่ายาง มีพื้นที่ 30.0 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 0.47 ของพื้นที่จังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลท่ายางและตำบลท่าคอย มีความหนาแน่นประชากร 1,054 คนต่อตารางกิโลเมตรในปี 2529 และสุขาภิบาลหนองจอกซึ่งมีพื้นที่ 4.80 ตารางกิโลเมตรหรือร้อยละ 0.07 ของพื้นที่จังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองจอกเฉพาะหมู่ที่ 5, 6, 7 และ 9 มีความหนาแน่นประชากร 798 คนต่อตารางกิโลเมตรในปีเดียวกัน รวมพื้นที่ของสุขาภิบาลทั้งสอง

ประมาณ 34.8 ตารางกิโลเมตรหรือร้อยละ 0.55 ของพื้นที่จังหวัด

สุขาภิบาลในเขตอำเภอบ้านลาด มี 1 สุขาภิบาล มีพื้นที่ 3.07 ตารางกิโลเมตรหรือร้อยละ 0.05 ของพื้นที่จังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านลาด มีความหนาแน่นประชากร 1,166 คนต่อตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2529

สุขาภิบาลในเขตอำเภอบ้านแหลม มี 2 สุขาภิบาล คือ สุขาภิบาลบ้านแหลม มีพื้นที่ 5.23 ตารางกิโลเมตรหรือร้อยละ 0.08 ของพื้นที่จังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านแหลมยกเว้นหมู่ที่ 9 มีความหนาแน่นประชากร 2,974 คนต่อตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2529 และสุขาภิบาลบางตะบูน มีพื้นที่ 7.29 ตารางกิโลเมตรหรือคิดเป็นร้อยละ 0.11 ของพื้นที่จังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบางตะบูนตั้งแต่หมู่ที่ 1-6 และรวมพื้นที่ตำบลบางตะบูนออกเฉพาะหมู่ที่ 1, 2, 3 และ 5 ด้วย มีความหนาแน่นประชากร 1298 คนต่อตารางกิโลเมตรในปีเดียวกัน เมื่อรวมพื้นที่ของทั้งสองสุขาภิบาลจะมีประมาณ 12.52 ตารางกิโลเมตรหรือร้อยละ 0.20 ของพื้นที่จังหวัด

สุขาภิบาลในเขตอำเภอชะอำ มี 1 สุขาภิบาล คือ สุขาภิบาลนาथाงซึ่งมีพื้นที่ 42.0 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 0.66 ของพื้นที่จังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลนาथाง มีความหนาแน่นประชากร 356 คนต่อตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2529

สุขาภิบาลในเขตอำเภอเขาชัยมัย มี 1 สุขาภิบาล คือ สุขาภิบาลเขาชัยมัย มีพื้นที่ 40.0 ตารางกิโลเมตรคิดเป็นร้อยละ 0.63 ของพื้นที่จังหวัด ครอบคลุมพื้นที่เป็นบางส่วนของตำบลเขาชัยมัย ตำบลทับคาง ตำบลสระพัง และตำบลบางเค็ม มีความหนาแน่นประชากร 427 คนต่อตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2529

6. ทรัพยากรธรรมชาติ

6.1 ธรณีวิทยาและวัตถุดิน จังหวัดเพชรบุรีบริเวณ

กรมพัฒนาที่ดิน, รายงานการสำรวจจำแนกสมรรถนะที่ดินจังหวัดเพชรบุรี
(ตุลาคม 2524) หน้า 9 - 11.

ด้านทิศตะวันออกซึ่งเป็นที่ราบเรียบ เกิดขึ้นในยุคควาเตอรนารีมาจนถึงปัจจุบัน และภูเขา ซึ่งเป็นหินในกลุ่มราชบุรีและฟอร์เมชันราชบุรี เกิดมนยุคคาร์บอนิเฟอรัสและเพอร์เมียน ฟอร์เมชันราชบุรีส่วนใหญ่เป็นหินปูนสีเทาอ่อน และจะมีหินดินดาน หินทราย หินดินโคลน หินกรวดกลมและซีต่าภูเขาไฟ มีกระจายอยู่เป็นหย่อมๆ ส่วนตอนกลางของจังหวัดส่วนใหญ่ จะเป็นหินตะกอนและหินชั้นที่อยู่ในกลุ่มตะนาวศรี และฟอร์เมชันแก่งกระจาน เกิดในยุค คาร์บอนิเฟอรัส ดีโวเนียนและซิลลูเลียน ซึ่งลักษณะของหินฟอร์เมชันแก่งกระจานประกอบ ไปด้วย หินดินดานสีเทาเข้มหรือเป็นหินชนวน หินมีการเปลี่ยนแปลงหรือถูกรบกวนน้อยมาก พบมากที่เขื่อนแก่งกระจาน ประกอบด้วยหินอาร์จีลาเซียส และกรีนาเซียส บางบริเวณมี หินแกรนิตแทรกดันขึ้นมา ทำให้เกิดการแปรสภาพชั้น ชนิดของหินได้แก่ หินดินโคลนและหิน ดินดานสีเทา สีดำหรือสีน้ำตาล หินพวกนี้เป็นพวกที่มีเนื้อละเอียดแน่นทึบ ส่วนพวกอริโนาเซียส เป็นหินทราย หินควอตไซต์ และหินเกรวอส์ ซึ่งมีขนาดตะกอนและหินชนิดต่างๆผสมกันมาก เช่น ก้อนหินแกรนิตในหินเกรวอส์ มีอายุก่อนประมาณแคมเบรียน ทางทิศตะวันตกซึ่งเป็น เขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า จะเป็นหิน อักคีที่เกิดในยุคครีเตเชียส ซึ่งประกอบด้วยหินแกรนิต และหินแกรนิตไดโอรท์ ส่วนทาง ด้านทิศใต้จะมีหินอักคีที่เกิดในยุคพรีเพอร์เมียน ซึ่งประกอบด้วยหินไนส์ และหินชีสต์อยู่บ้าง ทางทิศตะวันตกของอำเภอชะอำ

สำหรับสิ่งแวดล้อมวิทยาและวัตถุดิบกำเนิดหิน หอจะแบ่งได้ดังนี้

6.1.1 หาดทรายและสันทราย ส่วนใหญ่พบเป็นแนวยาวไป ตามริมฝั่งทะเล ซึ่งอยู่เป็นแนวเหนือใต้ของด้านทิศตะวันออกของจังหวัด เกิดขึ้นเนื่องจาก การกระทำของคลื่น หรือกระแสน้ำทะเลพัดพาเอาพวกทรายไปกองทับถมไว้ตามริมฝั่ง หรือ ขึ้นไปกองทับถมไว้บริเวณเหนือหาด ทำให้เกิดเป็นสันทรายเตี้ยๆและแผ่กว้าง และอาจจะ พบสันทรายเก่าๆซึ่งอยู่ห่างจากฝั่งทะเลเป็นระยะหลายกิโลเมตรก็ได้ เนื้อดินจะเป็น ดินทราย

6.1.2 ที่ลุ่มราบน้ำเค็มตื้นถึงและที่ลุ่มราบน้ำขึ้นถึง เป็นที่ลุ่ม ราบที่น้ำทะเลเคยท่วมถึงมาก่อน ซึ่งเกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำทะเล จะมีเนื้อดิน ละเอียดเป็นส่วนใหญ่ ใช้น้ำนา ยังมีที่ลุ่มราบน้ำทะเลท่วมถึง จะพบในบริเวณท่ากมแม่น้ำ พื้นที่ดังกล่าวจะเป็นป่าชายเลน และท่านาเกลือ

6.1.3 ที่ราบน้ำท่วมถึงและสันดินริมน้ำ เป็นที่ต่ำราบเรียบหรือเกือบราบเรียบ ส่วนใหญ่จะเป็นที่ราบ น้ำท่วมถึง ซึ่งเกิดจากการทับถมของตะกอนลำนน้ำ โดยน้ำจะพาเอาตะกอนจากแหล่งต่างๆมาทับถมไว้ทุกปีในฤดูน้ำหลาก วัตถุที่เป็นต้นกำเนิดของดินจะเป็นตะกอนใหม่ และค่อนข้างใหม่ เนื้อดินจะเป็นพวกที่มีเนื้อดินละเอียดถึงปานกลาง และจะมีบางบริเวณที่เกิดจากตะกอนลำนน้ำเก่า ซึ่งจะมีเนื้อดินค่อนข้างหยาบ พื้นที่บริเวณดังกล่าวนี้ส่วนใหญ่ใช้ในการทำนา ส่วนบริเวณที่เป็นสันดินริมน้ำ จะเกิดจากลำนน้ำพัดพาตะกอนมาทับถมริมฝั่งลำนน้ำในฤดูน้ำหลาก ซึ่งจะเป็นสันดินทาวชานไปตามริมฝั่งน้ำ เช่น บริเวณสองฝั่งของแม่น้ำเพชรบุรี ซึ่งเนื้อดินจะเป็นพวกที่มีเนื้อดินปานกลาง ส่วนใหญ่ใช้ในการทำสวน

6.1.4 บริเวณพื้นที่ผิวที่เหลื่อค่างจากการกัดกร่อน บริเวณพื้นที่เป็นที่ดอน ซึ่งเกิดมาจากการที่ภูเขาถูกน้ำกัดกร่อนเป็นระยะเวลาอันยาวนาน จนกระทั่งเหลื่อให้เห็นเป็นสภาพพื้นที่ลอนลาดหรือลอนชัน วัตถุต้นกำเนิดดินเกิดจากการผุพังสลายตัวอยู่กับที่ จากหินต้นกำเนิดและเกิดการผุพังสลายตัวของหินจากภูเขา เคลื่อนย้ายมาทับถมกัน เนื้อดินจึงเป็นพวกที่มีเนื้อดินปานกลางหรือค่อนข้างหยาบ ดังนั้นพื้นที่บริเวณนี้ส่วนมากใช้ในการปลูกพืชไร่ เช่น สับปะรด และบางแห่งยังเป็นป่าอยู่

6.1.5 ที่ลาดเชิงเขา เป็นภูมิประเทศที่ลาดเทต่อเนื่องจากภูเขาจึงมีความลาดชันมาก วัตถุต้นกำเนิดเกิดจากการผุพังสลายตัวอยู่กับที่จากหินต้นกำเนิด และเกิดการผุพังสลายตัวของหินจากภูเขา เคลื่อนย้ายมาทับถมกัน ส่วนมากเกิดจากหินทรายและหินควอตไซต์ ดังนั้นในสภาพภูมิประเทศแถบนี้จึงเป็นดินต้น มีเนื้อดินปานกลางและจะมีการพังทะลางอย่างรุนแรง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นป่า แต่ได้ถูกทำลายเป็นส่วนใหญ่และถูกปล่อยให้รกร้างว่างเปล่า

6.1.6 เขาและภูเขา เป็นภูเขาสูงชันสลับซับซ้อนซึ่งส่วนใหญ่เป็นหินทราย หินดินดาน หินดินโคลน และหินแกรนิต และจะมีภูเขาที่เป็นหินปูนกระจายอยู่ทั่วไป ส่วนใหญ่ยังเป็ป่าอยู่เพราะสภาพพื้นที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืช

6.2 ลักษณะและคุณภาพโคชทั่วไปของดิน เนื่องจากดินในจังหวัดมีหลายประเภทและกระจายกันอยู่ทั่วไป จึงขอสรุปเฉพาะดินที่มีความสำคัญต่ออาชีพ

ความเป็นอยู่ของประชากร ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะส่งผลต่อกันต่างๆ เช่น เกษตรกรรม
อุตสาหกรรมชนิดต่างๆ เศรษฐกิจ เป็นต้น ลักษณะของดินพอสรุปได้ดังนี้⁷

6.2.1 Active Tidal Flat ดินประเภทนี้เป็นดินบริเวณ
น้ำทะเลท่วมถึง ซึ่งเกิดจากกรทับถมของตะกอนที่น้ำพัดพามา พื้นที่เหล่านี้โคกมากเป็น
ป่าโกงกาง และพื้นที่หนองดินเค็มอื่น บางแห่งใช้ทำนาเกลือและนากุ้ง บริเวณที่พบดิน
ประเภทนี้ไต่แก ตำบลตะวันออกที่ติดกับอ่าวไทย ซึ่งอยู่ในบริเวณบางส่วนของอำเภอเมือง
และอำเภอบ้านแหลม

6.2.2 Former Tidal Flat ลักษณะเป็นดินเหนียวติดตาม
ชายทะเล อยู่ติดกับป่าโกงกาง ดินจะแฉะและเกือบตลอดปีและบางที่น้ำเค็มอาจท่วมถึง ดินนี้
จะมีความอุดมสมบูรณ์สูง แต่ปริมาณเกลือทำให้ผลผลิตต่ำ ความเค็มของดินเป็นปัญหาใหญ่
ถ้าหากสามารถป้องกันน้ำท่วมและการซึมเข้าไปของน้ำเค็มได้ ก็สามารถจัดเข้าเป็นดิน
ที่มีความสมบูรณ์สูง ส่วนใหญ่จะไม่ใช้ทำนาข้าว จะมีแต่หญ้ากกต่างๆปกคลุมอยู่หรือใช้เป็นที่
เลี้ยงปลา บริเวณที่พบดินชนิดนี้ คือ ตำบลตะวันออกของจังหวัด ซึ่งเป็นบางส่วนของ
อำเภอเขาชัยสน อำเภอบ้านแหลม อำเภอเมือง และอำเภอชะอำ

6.2.3 Flood Plain เป็นตะกอนดินซึ่งลำนน้ำพัดพามาทับถม
ซึ่งไต่แก ทราย กรวด ดินเหนียว และทรายละเอียด จึงเกิดที่ราบชั้นตามริมฝั่งแม่น้ำ
เป็นดินที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูก เพราะเนื้อดินร่วนซุย และมีการซาบซึมน้ำในดินล่าง
ที่ปานกลางถึงช้า ดินบนมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงอุดมสมบูรณ์สูง แต่อาจมีปัญหาเรื่อง
ความเสียหายจากน้ำท่วมในฤดูฝน ดินชนิดนี้จะพบในบริเวณสองฝั่งของแม่น้ำเพชรบุรี ซึ่ง
เป็นดินที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของประชากรที่อาศัยอยู่บริเวณนี้เป็นอย่างยิ่ง

6.2.4 Semi-Recent Terrace เนื้อดินเป็นดินร่วน
ละเอียดถึงดินเหนียวจัด ความสมบูรณ์ของดินสูงถึงต่ำ จัดว่าเหมาะสมในการเพาะปลูก
ทั้งการทำนาข้าวและพืชไร่ ดินชนิดนี้พบในบางส่วนของอำเภอเขาชัยสน อำเภอบ้านลาด

⁷กระทรวงอุตสาหกรรม, สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบุรี, โครงการศึกษาภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของจังหวัดเพชรบุรี (2530), หน้า 15.

และอำเภอท่าช้าง

6.2.5 Dissected Erosion Surface and Foot Hill Slope เนื้อดินเป็นดินร่วนเชิงร่วนหรือเชิงทราก ไม่เหมาะสำหรับการทำนาข้าว แต่เหมาะสำหรับปลูกพืชไร่อยู่บ้าง ดินชนิดนี้พบในบริเวณอำเภอท่าช้าง และกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง

6.2.6 Coalescing Fans เป็นดินเชิงร่วนถึงเชิงเหนียว ส่วนมากจะมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำไม่เหมาะสำหรับทำนาข้าว จึงเหมาะในการปลูกพืชไร่ ดินชนิดนี้พบในบริเวณอำเภอท่าช้างติดต่อกิ่งอำเภอชะอ่า ที่สำคัญคือชนิดดินนี้ส่วนใหญ่อยู่บริเวณที่ดินกรมโครงการพระราชดำริและพระราชประสงค์จังหวัดเพชรบุรีหลายโครงการ เช่น โครงการตามพระราชประสงค์หุบกระพง เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีดินหลายชนิดซึ่งไม่มีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพของประชากรในจังหวัดเพชรบุรีมากนัก เช่น Hill and Mountain ซึ่งกระจุกกระจายอยู่ทั่วไปตามภูเขาดังกล่าว แต่ที่นำมาใช้ประโยชน์ได้ก็มี เช่น เขาทะโมน ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอบ้านลาดและเป็นอุตสาหกรรมการโมหิน และเขาในเขตอำเภอชะอ่าที่นำมาใช้ประโยชน์ในอุตสาหกรรมการผลิตปูนซีเมนต์ เป็นต้น

6.3 สมรรถนะดินทางการเกษตรกรรม⁸

เนื่องจากทางด้านตะวันตกของจังหวัดเพชรบุรีเป็นภูเขา ป่าเขา ที่สลับซับซ้อนซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารหลายสาย ที่หล่อเลี้ยงชีวิตความเป็นอยู่ของประชากร โดยเฉพาะเกษตรกร ส่วนทางด้านตะวันออกของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มไปจรดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ฝั่งตะวันตกมีระยะชายฝั่งยาวจากเหนือสุดใต้ในเขตจังหวัดเพชรบุรีประมาณ 82 กิโลเมตร ที่ราบของจังหวัดส่วนใหญ่จะครอบคลุมท้องที่อำเภอเมือง เขาชัยวัน ตะวันออก ส่วนใหญ่ของอำเภอบ้านลาด ฝั่งตะวันออกของอำเภอท่าช้างและ

⁸กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมพัฒนาที่ดิน, รายงานการสำรวจจำแนกสมรรถนะที่ดินจังหวัดเพชรบุรี, หน้า 24 - 44.

อำเภอชะอำ บริเวณที่ราบต่างๆ เหล่านี้จะเป็นแหล่งเศรษฐกิจด้านการเกษตรกรรมของจังหวัด แต่เนื่องจากดินในบริเวณต่างๆ นั้นมีศักยภาพทางการผลิตต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างของดินในแต่ละท้องที่ที่ต่างกันตามวัตถุดิบกำเนิดดิน ทำให้เกิดการได้เปรียบและเสียเปรียบในพื้นที่แต่ละแห่ง การศึกษาดังสมรรถนะดินทางการเกษตรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การใช้ที่ดินในบริเวณต่างๆ เป็นไปได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม สมรรถนะดินทางการเกษตรของจังหวัดเพชรบุรี แบ่งได้กว้างๆ ดังนี้

6.3.1 พื้นที่ดินที่มีสมรรถนะเหมาะสมสำหรับที่จะใช้ปลูกข้าว

6.3.1.1 ลักษณะดินที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการปลูกข้าว

เป็นดินลึกลับมากสภาพพื้นที่ราบเรียบมีความลาดเทประมาณ 1 % การระบายน้ำของดินเร็ว เนื้อดินชั้นบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ดินเหนียวปนดินทรายแป้งหรือดินเหนียว สีพื้นเป็นสีน้ำตาลเข้ม สีเทาหรือสีเทาเข้ม มีจุดประสีน้ำตาลแก่ สีน้ำตาลปนเหลือง ปนแดง หรือสีแดงปนเหลือง ปฏิกริยาของดินเป็นกรดจจัดถึงเป็นด่างปานกลาง เนื้อดินชั้นล่างเป็นดินเหนียว สีพื้นเป็นสีน้ำตาลปนเทา สีเทาหรือสีเทาอ่อน มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลือง สีน้ำตาลปนแดง สีเหลืองปนแดง ปนเหลืองหรือสีแดง ปฏิกริยาของดินเป็นกรดจจัดถึงเป็นด่างปานกลาง การซาบซึมน้ำของดินชั้นล่างช้า ความอุดมสมบูรณ์ของดินปานกลางถึงสูง ในดินชั้นนี้ส่วนมากอยู่ในเขตชลประทาน จึงมีน้ำดีและสามารถขังน้ำไว้ได้พร้อมทั้งสามารถควบคุมการให้น้ำได้ด้วย ดังนั้นจึงสามารถปลูกข้าวได้ 2 ครั้งต่อปี และได้ผลผลิตสูง ดินชนิดนี้อยู่ตามแนวลุ่มน้ำเพชรบุรี ในเขตอำเภอเมืองเป็นส่วนใหญ่ บางแห่งในอำเภอท่าทราย บ้านลาด และอำเภอชะอำ

6.3.1.2 ลักษณะดินที่มีความเหมาะสมกึ่งดีสำหรับการปลูกข้าว

เป็นดินลึกลับมากสภาพพื้นที่ราบเรียบความลาดเทไม่เกิน 1 % การระบายน้ำของดินเร็ว เนื้อดินชั้นบนเป็นดินเหนียวปนดินทรายแป้ง หรือดินเหนียวสีพื้นเป็นสีเทา หรือสีเทามีจุดประสีน้ำตาล สีน้ำตาลแก่หรือสีน้ำตาลปนแดง ปฏิกริยาของดินเป็นกลางถึงเป็นด่างปานกลาง เนื้อดินชั้นล่างเป็นดินเหนียว สีพื้นเป็นสีอ่อนของสีเขียวปนน้ำตาล สีเทาเข้มหรือสีมะกอก มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลือง สีเหลืองปนสีเข้วมะกอก และในดินชั้นล่างนี้ จะพบพวกเปลือกหอยต่างๆ ปะปนอยู่ ปฏิกริยาของดินเป็นด่างปานกลาง การซาบซึมน้ำของดินชั้นล่างช้า ความอุดมสมบูรณ์ของดินสูงถึงค่อนข้างสูง ลักษณะของดินชนิดนี้ดินจะแฉะ

เกือบตลอดปี และบางพื้นที่ทะเลอาจจะท่วมถึง ผลผลิตข้าวเฉลี่ยปานกลางจึงควรมีการปรับปรุงดินให้ดีขึ้น โดยการใช้ปูนขาวไปแก้ดินเป็นกรดจัด หรือควรรีไต่ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยวิทยาศาสตร์ช่วยซึ่งจะทำให้ผลผลิตข้าวสูงขึ้น ดินชนิดนี้ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณเขาค้อ อำเภอบ้านลาด บ้านแหลม เมืองและเขาก้อย

6.3.1.3 ลักษณะดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว

เป็นดินสีกรมมาก สภาพพื้นที่ราบเรียบความลาดเทไม่เกิน 1 % การระบายน้ำของดินเร็ว เนื้อดินชั้นบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ดินเหนียวปนดินทรายแข็งหรือดินเหนียว สีพื้นเป็นสีเข้มของสีน้ำตาลปนเหลือง สีน้ำตาลปนเทา หรือสีเทา มีจุดประสีน้ำตาลแก่ สีน้ำตาลปนเหลืองหรือสีแดง ปฏิกริยาของดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดแก่ เนื้อดินชั้นล่างเป็นดินเหนียว สีพื้นเป็นสีน้ำตาลเข้ม สีน้ำตาลปนเทา สีเทา มีจุดประสีน้ำตาลแก่ สีน้ำตาลปนเหลือง สีเหลืองปนแดง สีเหลืองหรือสีแดง ปฏิกริยาของดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นด่างปานกลาง การซาบซึมน้ำของดินชั้นล่างช้าถึงค่อนข้างช้า ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำถึงปานกลาง จึงจำเป็นต้องใส่ปูนขาวมากๆ เพื่อแก้ดินเป็นกรด และต้องใส่ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยวิทยาศาสตร์ช่วย หรือในฤดูแล้งควรรีไต่ปุ๋ยคอกมูลสัตว์แล้วไถกลบจะช่วยเพิ่มธาตุอาหารในดิน และทำให้คุณสมบัติของดินดีขึ้น และน้ำสามารถขังอยู่ใต้ดินได้ แต่จะมีช่วงที่ขาดฝนทำให้มีน้ำไม่พอต่อการเจริญเติบโตของข้าว ดินชนิดนี้อยู่ในบริเวณบางส่วนของอำเภอเขาก้อย ทากางชะอำ บ้านลาดและอำเภอเมือง

6.3.2 พื้นที่ดินที่มีสมรรถนะเหมาะสมสำหรับปลูกพืชไร่

6.3.2.1 ลักษณะดินที่มีความเหมาะสมอย่างดีสำหรับการปลูกพืชไร่

เป็นดินสีกรมมากสภาพพื้นที่เป็นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ความลาดเทประมาณ 2 - 4 % การระบายน้ำของดินถึงดีปานกลาง เนื้อดินชั้นบนเป็นดินร่วน ดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียว สีน้ำตาล สีน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาของดินเป็นกรดแก่ถึงเป็นด่างปานกลาง เนื้อดินชั้นล่างเป็นดินร่วนปนดินเหนียว หรือดินเหนียวสีน้ำตาลแก่ สีน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาของดินเป็นกรดจัดถึงเป็นด่างปานกลาง การซาบซึมน้ำของดินชั้นล่างปานกลาง ความสามารถในการอุ้มน้ำของดินปานกลางถึงสูง และความอุดมสมบูรณ์ของดินปานกลางถึงสูง ดินชนิดนี้มีศักยภาพในการผลิตผลค่อนข้างสูง การปรับปรุงดินควรใช้การชลประทาน การควบคุมน้ำ การใช้ปุ๋ย พืชที่ปลูกได้ คือ ผลไม้

ชนิดต่างๆ ดินลักษณะเช่นนี้มีอยู่มากในเขตอำเภอนาทาย บางส่วนของอำเภอบ้านลาดและ
กิ่งอำเภอนองหญ้าปล้อง มีเพียงเล็กน้อยในเขตอำเภอเมืองและอำเภอบ้านแหลม

6.3.2.2 ดินที่พอจะเหมาะสมสำหรับการปลูก

พืชไร่ เป็นดินลึกลงลึกมาก สภาพพื้นที่เป็นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ ความลาดเท
ประมาณ 0 - 2 % การระบายน้ำของดินเร็ว เนื้อดินชั้นบนเป็นดินร่วนปนทราย ดินร่วน
ปนดินทรายแป้ง ดินร่วนเหนียวปนทราย ดินร่วนปนดินเหนียว ดินเหนียวปนดินทรายแป้งหรือ
ดินเหนียว สีพื้นเป็นสีน้ำตาล สีน้ำตาลปนชมพู สีน้ำตาลปนเหลือง ปนเทา สีเหลืองปนแดง
หรือสีแดง ปฏิกริยาของดินเป็นกรดจืดมากถึงเป็นด่างปานกลาง เนื้อดินชั้นล่างเป็นดินร่วน
เหนียวปนทราย ดินร่วนปนดินเหนียว ดินเหนียวปนทรายหรือดินเหนียว สีพื้นเป็นสีน้ำตาล
สีเทาหรือสีเขียวมะกอก มีจุดประสีน้ำตาลแก่ สีเหลืองปนแดง สีแดงหรือสีเขียวมะกอกซีด
ปฏิกริยาของดินเป็นกรดจืดมากถึงเป็นด่างปานกลาง การซาวบซึมน้ำของดินชั้นล่างช้า
ความสามารถในการอุ้มน้ำของดินปานกลางถึงสูง และความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำถึงสูง
เนื่องจากดินมีการระบายน้ำเร็ว จึงทำให้ดินและเกินไปในฤดูฝน ดังนั้นจึงควรทำการยกทรง
ยกร่องหรือระบายน้ำ จึงจะสามารถทำการปลูกพืชไร่ได้ บางแห่งมีการไหลบ่าของน้ำบน
ผิวดินเร็ว จะเกิดการพังทลายของหน้าดินรุนแรง ทำให้มีการสูญเสียอินทรีย์วัตถุและ
โครงสร้างของดิน ดังนั้นควรทำการปลูกพืชตามแนวระดับ และมีการปลูกพืชคลุมดิน ดินเช่น
ลักษณะนี้มีมากในเขตอำเภอนาทาย ะอำ บางส่วนของอำเภอเมือง บ้านลาด เขาย้อย
และเล็กน้อยในเขตอำเภอบ้านแหลม

6.3.2.3 ลักษณะดินที่มีความเหมาะสมสำหรับการปลูก

พืชไร่ เป็นดินลึกลงลึกมาก สภาพพื้นที่เป็นที่ค่อนข้างราบเรียบ ความลาดเทประมาณ
1 - 2 % การระบายน้ำของดินค่อนข้างเร็ว เนื้อดินชั้นบนเป็นดินร่วน ดินร่วนปน
ดินเหนียว หรือดินเหนียว สีพื้นเป็นสีน้ำตาลซีด สีน้ำตาลเข้มหรือสีอ่อนของสีน้ำตาลปน
เหลือง มีจุดประสีเข้มของสีน้ำตาลปนเหลือง สีเหลืองปนแดง ปฏิกริยาของดินเป็นกรด
จืดถึงเป็นกรดปานกลาง เนื้อดินชั้นล่างเป็นดินเหนียวปนทราย หรือดินเหนียว สีน้ำตาลซีด
สีน้ำตาลปนเหลืองมีจุดประสีเหลืองปนน้ำตาล หรือสีแดง ปฏิกริยาของดินเป็นกรดจืดถึง
เป็นกรดเล็กน้อย การซาวบซึมน้ำของดินชั้นล่างช้า ความสามารถในการอุ้มน้ำของดินสูง
ความอุดมสมบูรณ์ของดินค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง ด้วยเหตุนี้ทำให้ลักษณะดิน เช่นนี้จะและ

ในฤดูฝน โครงสร้างของดินไม่ดี ทำให้ลำบากในการไถพรวน ดังนั้นเมื่อจะทำการปลูกพืช ควรทำการยกร่อง ทำคูระบายน้ำ เพื่อแก้ปัญหาเรื่องการระบายน้ำของดิน และถ้าหากมีการชลประทานที่ที่จะสามารถปลูกพืชได้หลายชนิดในฤดูแล้ง ลักษณะดินเช่นนี้จะพบในเขตอำเภอนาทองเป็นส่วนใหญ่ บางส่วนในเขตอำเภอบ้านลาดและกิ่งอำเภอนองหญ้าปล้อง มีเพียงเล็กน้อยในเขตอำเภอเมืองและบ้านแหลม

6.3.3 พื้นที่ดินที่มีสมรรถนะไม่เหมาะสมสำหรับปลูกพืชไร่

6.3.3.1 ลักษณะดินที่เป็นที่ราบลุ่ม น้ำทะเลท่วมถึง ลักษณะเนื้อดินเป็นดินเหนียวปนทราย หรือดินเหนียวตลอดชั้นดิน สีพื้นเป็นสีน้ำตาลปนเทา สีน้ำตาลปนเขียว ปฏิกิริยาของดินเป็นด่างปานกลาง การซาบซึมน้ำของดินชั้นล่างช้า ความสามารถในการอุ้มน้ำของดินสูง และความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูง เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับความเค็มของดินจึงไม่สามารถปลูกพืชไร่ได้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นป่าชายเลน หาดนาเกลือและนาุ้ง ดินเช่นนี้จะพบในเขตอำเภอบ้านแหลมเป็นส่วนใหญ่

6.3.3.2 ลักษณะดินที่มีสภาพพื้นที่สูงชัน และมีการพังทลายของหน้าดินอย่างรุนแรง ทำให้มีการสูญเสียอินทรีย์วัตถุและโครงสร้างของเนื้อดิน มีกรวดและลูกรังปนอยู่ และบางบริเวณมีหินโผล่ ส่วนใหญ่จะเป็นที่เชิงเขาและภูเขา จึงไม่เหมาะสมสำหรับปลูกพืชไร่ ดินเช่นนี้พบในเขตอำเภอนาทองและกิ่งอำเภอนองหญ้าปล้องเป็นส่วนใหญ่ เพราะว่าเป็นป่าเขา มีบางส่วนในเขตอำเภอบ้านลาดและชะอำ จึงควรให้คงสภาพป่าไว้เป็นที่อยู่อาศัยและหาอาหารของสัตว์ป่า และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร

6.3.4 พื้นที่ดินที่มีสมรรถนะไม่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าว

6.3.4.1 ลักษณะดินที่เป็นที่ราบลุ่ม น้ำทะเลท่วมถึง ความลาดชันน้อยกว่า 1 % การระบายน้ำของดินเร็วมาก ลักษณะของดินเป็นดินเหนียวปนดินทรายแป้ง สีพื้นเป็นสีน้ำตาลปนเทา ปฏิกิริยาของดินเป็นด่างปานกลาง การซาบซึมน้ำของดินชั้นล่างช้า เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับความเค็มของดิน จึงไม่เหมาะที่จะปลูกข้าว ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นป่าชายเลน หาดนาเกลือและนาุ้ง ดินเช่นนี้จะพบในเขตอำเภอชะอำและบ้านแหลมเป็นส่วนใหญ่

6.3.4.2 ลักษณะที่มีสภาพเป็นที่สูงชัน เป็นดินลึก

และมีเนื้อดินเป็นดินทราย หรือดินทรายปนดินร่วน จนถึงที่เป็นภูเขาสูงชัน ซึ่งเป็นดินชั้น มีหินโผล่รวมทั้งภูเขาหินปูน ดังนั้นจึงไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว ดินเช่นนี้จะพบที่ บริเวณในเขตตำบลตะวันตกของจังหวัด ไคแก้ว อำเภอท่าทาง กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง

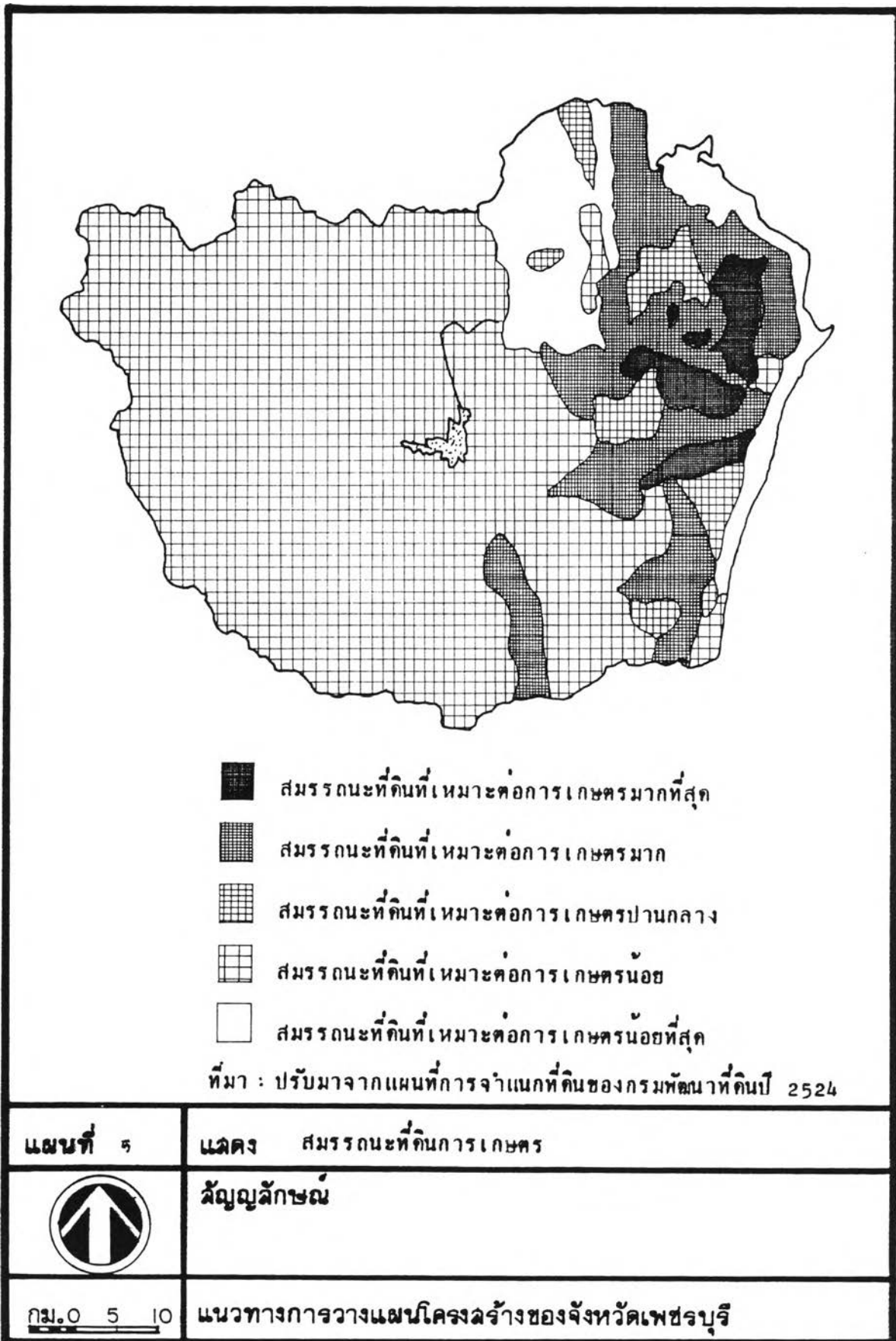
สรุปสภาพของสมรรถนะที่ดินทางการเกษตรกรรมในจังหวัดเพชรบุรีเป็น 5 ลักษณะคือ (แผนที่ 5)

1. สภาพภาพในการผลิตทางการเกษตรของดินสูงมาก ส่วนใหญ่อยู่บริเวณ ทางตอนกลางค่อนข้างสูงชันของจังหวัด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าลักษณะของดินเป็น ดินเหนียวและดินร่วนซึ่งเกิดจากการทับถมตะกอนที่น้ำพัดพา จึงมีความอุดมสมบูรณ์มาก มีการระบายน้ำเลว เหมาะกับการปลูกข้าวและพืชไร่ มีพื้นที่ประมาณ 134,862 ไร่หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.40 ของพื้นที่จังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอเมือง ท่าทาง และบ้านลาด

2. สภาพภาพในการผลิตทางการเกษตรของดินสูง ส่วนใหญ่อยู่บริเวณทาง ด้านเหนือและด้านใต้ของจังหวัด ลักษณะเป็นดินเหนียวร่วนและดินเหนียวปนทรายซึ่งเกิด จากการทับถมของตะกอนล้นน้ำเก่าบางส่วน และการพังทลายของผิวดินเก่าบริเวณภูเขา ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์มาก มีการระบายน้ำเลว เหมาะสำหรับการปลูกพืชไร่ มีพื้นที่ ประมาณ 237,512 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.00 ของพื้นที่จังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ ทุกอำเภอ แต่ที่ค่อนข้างมากได้แก่ อำเภอท่าทาง เขาย้อย ชะอำและบ้านลาด

3. สภาพภาพในการผลิตทางการเกษตรของดินปานกลาง ส่วนใหญ่อยู่ บริเวณแนวตอนกลางของจังหวัดตลอดแนวเหนือใต้ ลักษณะดินเป็นดินทรายปนดินเหนียว เกิดจากการทับถมของตะกอนล้นน้ำเก่า และการพังทลายของผิวดินเก่า ทำให้ดิน มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง มีการระบายน้ำเลว เหมาะสำหรับการปลูกพืชไร่และทำนา มีพื้นที่ประมาณ 121,381 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.06 ของพื้นที่จังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ อำเภอเขาย้อย ท่าทาง ชะอำ บ้านลาด เมืองและกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง

4. สภาพภาพในการผลิตทางการเกษตรของดินต่ำ ส่วนใหญ่อยู่ทางบริเวณ ด้านตะวันออกของจังหวัด ลักษณะเป็นดินเหนียวปนดินทรายแป้ง หรือดินร่วนปนทราย

มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำถึงค่อนข้างต่ำ การระบายน้ำของดินค่อนข้างเร็ว มีการพังทลายของหน้าดินอย่างรุนแรง บางแห่งน้ำทะเลท่วมถึง จึงไม่เหมาะแก่การเกษตร มีพื้นที่ประมาณ 3,278,356 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 82.72 ของจังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ในเขตอำเภอท่าช้างและกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้องเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งมีตามแนวชายฝั่งในเขตอำเภอบ้านแหลมและชะอำ

5. สัณนิษฐานในการผลิตทางการเกษตรของดินต่ำมาก ลักษณะดินเป็นดินภูเขา ไม่เหมาะแก่การเกษตร มีพื้นที่ประมาณ 190,953 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.82 ของพื้นที่จังหวัด ส่วนใหญ่อยู่ทางบริเวณตำบลตะวันตกของจังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ในเขตอำเภอท่าช้าง และกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง

ถ้าเรากวภาพรวมๆของสมรรถนะดินของจังหวัดเพชรบุรีจะพบว่า พื้นที่ที่สามารถใช้ในการเกษตรได้จะมีเพียงร้อยละ 9.4 ของพื้นที่จังหวัดเท่านั้น นอกจากนั้นอีกร้อยละ 87.54 จะเป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมแก่การเกษตร ส่วนพื้นที่อีกร้อยละ 3.06 เป็นพื้นที่ไม่ได้จำแนกสมรรถนะที่ดิน ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัย แหล่งน้ำลำธารต่างๆ แต่ในปัจจุบันปี พ.ศ. 2529 พื้นที่ที่ใช้ในการเกษตรกรรมได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 23.3 ของพื้นที่จังหวัด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบุกรุกทำลายป่าประการหนึ่ง

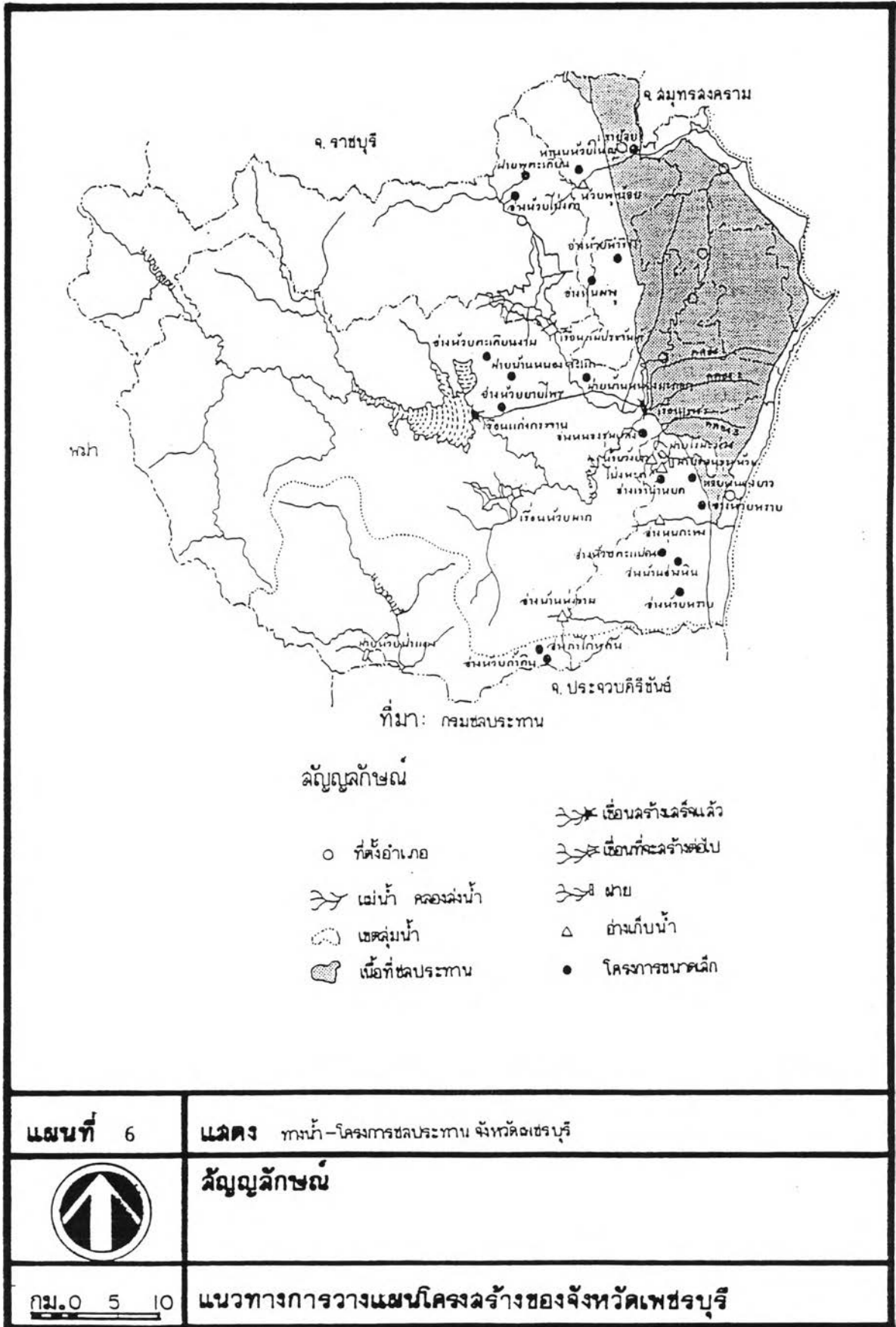
6.4 แหล่งน้ำ

แหล่งต้นน้ำลำธารของจังหวัดเพชรบุรีจะอยู่ทางตะวันตกของจังหวัด ซึ่งเป็นเทือกเขาสูงยาวตามแนวเหนือจรดใต้ ลักษณะทางน้ำจะเป็นร่องไหลไประหว่างภูเขา ทางน้ำหลายสายไหลมารวมกันลงสู่แม่น้ำเพชรบุรี แหล่งน้ำของจังหวัดเพชรบุรีแตกออกเป็น 2 ลักษณะกล่าวคือ (แผนที่ 6)

6.4.1 แหล่งน้ำผิวดิน ส่วนใหญ่จะเป็นแม่น้ำลำธารต่างๆดังนี้

6.4.1.1 แม่น้ำเพชรบุรี ต้นน้ำเกิดจากทิวเขา

คะนาวศรีในเขตอำเภอท่าช้าง ตอนต้นน้ำแม่น้ำจะไหลผ่านหุบเขา เขิงเขาและที่สูงซึ่งยาวประมาณ 165 กิโลเมตร หลังจากนั้นจึงไหลสู่ที่ราบผ่านอำเภอท่าช้าง บ้านลาด ตัวเมืองเพชรบุรีแล้วไหลออกสู่อ่าวไทยที่อำเภอบ้านแหลม รวมระยะทางที่แม่น้ำไหลผ่าน

ที่ราบ 62 กิโลเมตร รวมความยาวตลอดยาวประมาณ 227 กิโลเมตร แม่น้ำเพชรบุรี เป็นแม่น้ำสายสำคัญที่สุดของจังหวัดที่มีผลทำให้เกิดการสร้างเขื่อนและอ่างเก็บน้ำที่นำไปใช้ทั้งด้านเกษตรกรรม และการผลิตกระแสไฟฟ้า

6.4.1.2 แม่น้ำบางกลอย ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขา ตะนาวศรี ในเขตตำบลบางน้ำลึกเหนือ อําเภอนองนงญาปล่อง ไหลผ่านพื้นที่ในเขต อําเภอท่าทาง ไปบรรจบกับแม่น้ำเพชรบุรีในเขตตำบลสองพี่น้อง อําเภอท่าทาง แม่น้ำสายนี้มีความยาวประมาณ 44 กิโลเมตร

6.4.1.3 แม่น้ำบางตะบูน ต้นน้ำอยู่ในเขตตำบลเขาถอย ไหลไปทางตะวันออกผ่านเขตอําเภอบ้านแหลม ลงอ่าวไทยในเขตตำบลบางตะบูน อําเภอบ้านแหลม มีความยาวประมาณ 18 กิโลเมตร

6.4.1.4 แม่น้ำปราณบุรี ต้นน้ำอยู่ในเขตตำบลสองพี่น้อง อําเภอท่าทาง ไหลไปทางใต้เข้าสู่อําเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แม่น้ำสายนี้มีความยาวประมาณ 130 กิโลเมตร

นอกจากนี้ยังมีสาขาของแม่น้ำเพชรบุรีอีก เช่น ห้วยแม่ประโดน ห้วยผาก ห้วยแม่ประจันต์ ห้วยแม่มะเร็ว เป็นต้น เนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยให้เกิดต้นน้ำลำธารมากเช่นนี้ทำให้เกิดผลดีต่อเกษตรกรรมในการเพาะปลูกเป็นอย่างมาก แต่พื้นที่สองฝั่งของแม่น้ำเพชรบุรี มีประมาณสองแสนกว่าไร่ ใช้ในการเพาะปลูกได้ไม่ถึงครึ่งของเนื้อที่ทั้งหมด โดยเฉพาะทางฝั่งขวาใช้เพาะปลูกได้เพียง 12,000 กว่าไร่เท่านั้น โดยพื้นที่ที่เพาะปลูกทางฝั่งขวาของแม่น้ำเพชรบุรีมีประมาณ 100,000 กว่าไร่ ที่เหลือเป็นที่รกร้างว่างเปล่า การเกษตรกรรมบริเวณนี้ได้อาศัยน้ำฝนแต่เพียงอย่างเดียว และพื้นที่บางแห่งยังถูกน้ำป่าชะล้างทำให้ดินเสีย ซึ่งพื้นที่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำเพชรบุรีถูกน้ำฝนชะล้างผิวดินที่เป็นประโยชน์ลงสู่แม่น้ำ ทำให้พื้นที่ดินไม่อุดมสมบูรณ์ จึงใช้สำหรับเพาะปลูกพืชไร่ได้เพียงเล็กน้อย ดังนั้นกรมชลประทานจึงได้วางโครงการงานพัฒนาลุ่มแม่น้ำเพชรบุรีขึ้น และได้ทำสำเร็จไปแล้วดังนี้

1) โครงการชลประทานหลวงเพชรบุรี เรียกโดยทั่วไปว่าเขื่อนเพชร อยู่ที่บ้านท่าศึก ตำบลท่าคอต อําเภอท่าทาง เป็นโครงการกัก ทดน้ำและส่งน้ำ โดยทำ

การกักเก็บน้ำจากลำน้ำ 5 สาย คือ แม่น้ำบางกลอย ห้วยแม่ระโธม ห้วยแม่ประจันต์ ห้วยผาก ห้วยสงสัย เขื่อนเพชรมีคลองส่งน้ำสายใหญ่ 4 สาย ผังขวา 3 สาย และ ผังซ้าย 1 สาย⁹รวมพื้นที่ที่อยู่ในเขตชลประทาน 467,881 ไร่ (ดูตารางที่ 10) ทั้งนี้สามารถให้ประโยชน์ต่อการเกษตรกรรมเป็นพื้นที่ร้อยละ 50.55 ของพื้นที่เกษตร

2) โครงการแก่งกระจาน เป็นโครงการเอนกประสงค์ มีวัตถุประสงค์ในการเก็บกักน้ำ ป้องกันอุทกภัย ส่งน้ำเพื่อการชลประทานผ่านไต้งเขื่อนเพชร และเพื่อผลิตพลังงานไฟฟ้า สามารถเก็บกักน้ำได้ 710 ล้านลูกบาศก์เมตร ส่งน้ำชลประทานในพื้นที่ถึง 174,000 ไร่ และสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้ประมาณ 19,000 กิโลวัตต์ ทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดอีกแห่งหนึ่งด้วย

3) โครงการอ่างเก็บน้ำหุบกระพงในลุ่มน้ำเพชรบุรี เป็นโครงการอ่างเก็บน้ำเพื่อการเพาะปลูกที่สำคัญสำหรับประชากรในสหกรณ์การเกษตรหุบกระพง ซึ่งสามารถเก็บน้ำได้ 260,000 ลูกบาศก์เมตร ส่งน้ำเพื่อการชลประทานในพื้นที่ 2,580 ไร่

6.4.2 แหล่งน้ำใต้ดิน ส่วนใหญ่เป็นน้ำบาดาลที่ประชากรนำมาใช้สำหรับอุปโภคและบริโภค น้ำบาดาลในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลมีจำกัด ไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้ประโยชน์ และบริเวณที่เชิงเขาเป็นแหล่งน้ำไม่ค่อยดีนัก ให้น้ำในปริมาณ 5 - 40 แกลลอนต่อนาที จนถึง 60 แกลลอนต่อนาทีในบางแห่ง ส่วนบริเวณที่ราบตอนกลาง ปริมาณน้ำประมาณ 100 - 160 แกลลอนต่อนาที จากตารางที่ 11 ในภาคผนวกจะพบว่า อัตราเฉลี่ยของปริมาณน้ำบาดาลประมาณ 24.6 แกลลอนต่อนาที โดยในจังหวัดเพชรบุรีมีน้ำบาดาลรวม 67 บ่อ สามารถให้ประโยชน์แก่ประชากรได้เพียง 40,833 คนเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดก็ต้องพึ่งพาแหล่งน้ำผิวดินเกือบทั้งหมด

⁹กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมชลประทาน, งานพัฒนาลุ่มแม่น้ำเพชรบุรี (มกราคม, 2526), หน้า 3.

สรุป

พื้นที่ทางการเกษตรที่ไดรับน้ำเพียงพอดต่อการทำการเกษตร ก็จะเป็นพื้นที่ที่ได้เปรียบในด้านการผลิตผลเกษตร ซึ่งในจังหวัดเพชรบุรี ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพในการเกษตร โดยอาศัยระบบชลประทานช่วย อาจกล่าวได้ว่าพื้นที่เกษตรที่ไดรับน้ำจากชลประทานก็ถือว่า มีศักยภาพสูงในการผลิตผลทางการเกษตร พื้นที่เกษตรของจังหวัดสามารถแบ่งตามศักยภาพดังกล่าวได้ดังนี้ (ดูแผนที่ 7 และตารางที่ 10)

1) ศักยภาพพื้นที่เกษตรสูงมากจากการไดรับน้ำชลประทาน ได้แก่ อำเภอเมืองและบ้านแหลม แต่เนื่องจากอำเภอบ้านแหลมมีการทำการเกษตรนอก ดังนั้นอำเภอเมืองจึงมีศักยภาพพื้นที่เกษตรสูงมาก

2) ศักยภาพพื้นที่เกษตรสูงจากการไดรับน้ำชลประทาน ได้แก่ อำเภอบ้านลาด โดยไดรับน้ำชลประทานถึงร้อยละ 63.15 ของพื้นที่เกษตรทั้งอำเภอ

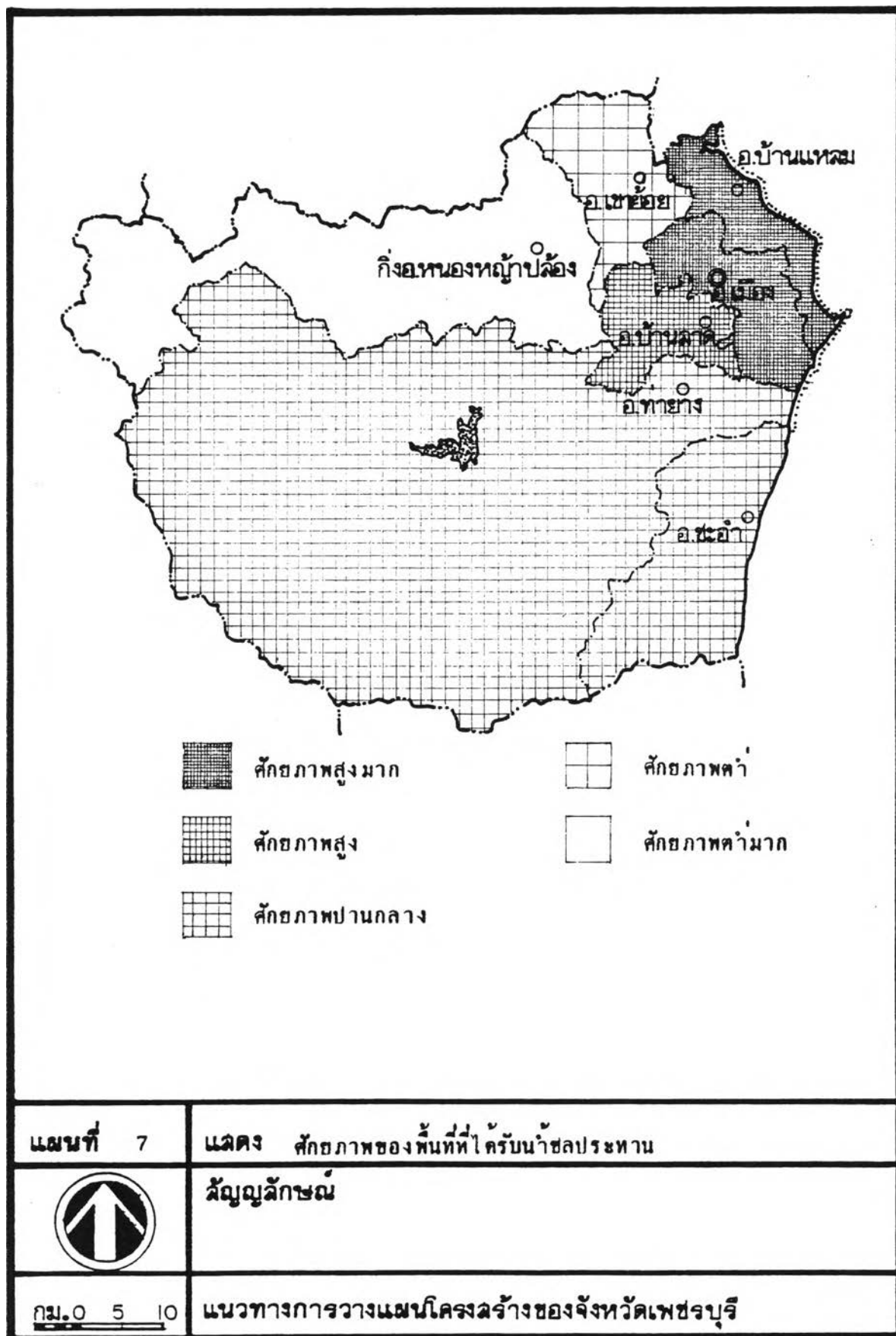
3) ศักยภาพพื้นที่เกษตรปานกลางจากการไดรับน้ำชลประทาน ได้แก่ อำเภอทวาย และชะอำ โดยไดรับน้ำชลประทานร้อยละ 35.17 และ 32.35 ของพื้นที่เกษตรอำเภอตามลำดับ

4) ศักยภาพพื้นที่เกษตรต่ำจากการไดรับน้ำชลประทาน ได้แก่ อำเภอเขาย้อย โดยไดรับน้ำชลประทานเพียงร้อยละ 13.22 ของพื้นที่เกษตรทั้งอำเภอ

5) ศักยภาพพื้นที่เกษตรต่ำมากจากการไดรับน้ำชลประทาน ได้แก่ กิ่งอำเภอนองหญ้าปล้อง เพราะว่ายังไม่มีการชลประทานเนื่องจากเป็นที่สูง จึงต้องอาศัยน้ำจากห้วย บ่อบาดาล และน้ำฝนช่วยในการทำการเกษตร

6.5 ทรัพยากรแร่

จังหวัดเพชรบุรีมีแร่ที่สำคัญ คือ แร่ดีบุก ฟลูออไรท์ แบไรท์ หินปูน หินดินดาน ถ่านหินลิกไนท์ ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณด้านตะวันตกของจังหวัด ในปี พ.ศ. 2528 จังหวัดเพชรบุรีมีผู้ขอประทานบัตรในการทำเหมืองแร่ทั้งหมดจำนวน 35 แปลง จำนวนเหมืองที่เปิดดำเนินการในขณะนี้มี 13 แปลง ชนิดแร่ที่ผลิตได้แก่ แร่ดีบุก

ฟลูออไรท์ ฟลูออไรท์เปอร์เซ็นต์ต่ำ หินปูน หินดินดาน และถ่านหินลิกไนท์ ซึ่งในแต่ละชนิดของแร่จะพบในบริเวณดังนี้¹⁰ (แผนที่ 8)

6.5.1 แร่ดีบุก ในปี พ.ศ.2528 มีเหมืองแร่เปิดดำเนินการอยู่ 2 เหมือง ในบริเวณตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่าช้าง และตำบลห้วยซ้อง อำเภอบ้านลาด

6.5.2 แร่ฟลูออไรท์ ในปี พ.ศ.2528 มีเหมืองเปิดดำเนินการอยู่ 3 เหมือง ในบริเวณตำบลไร่มะทอน อำเภอบ้านลาด และตำบลชางน้ำกลัดใต้กิ่งอำเภอนงนุชป่าปล่อง

6.5.3 แร่ฟลูออไรท์และฟลูออไรท์เปอร์เซ็นต์ต่ำ ในปี พ.ศ.2528 มีเหมืองเปิดดำเนินการอยู่ 5 เหมือง ในบริเวณตำบลวังไคร้ อำเภอท่าช้าง ตำบลชางน้ำกลัดเหนือ ตำบลชางน้ำกลัดใต้ กิ่งอำเภอนงนุชป่าปล่อง

6.5.4 ถ่านหินลิกไนท์ ในปี พ.ศ.2528 มีเหมืองเปิดดำเนินการอยู่ 1 เหมืองเดียว ในบริเวณตำบลนงนุชป่าปล่อง กิ่งอำเภอนงนุชป่าปล่อง

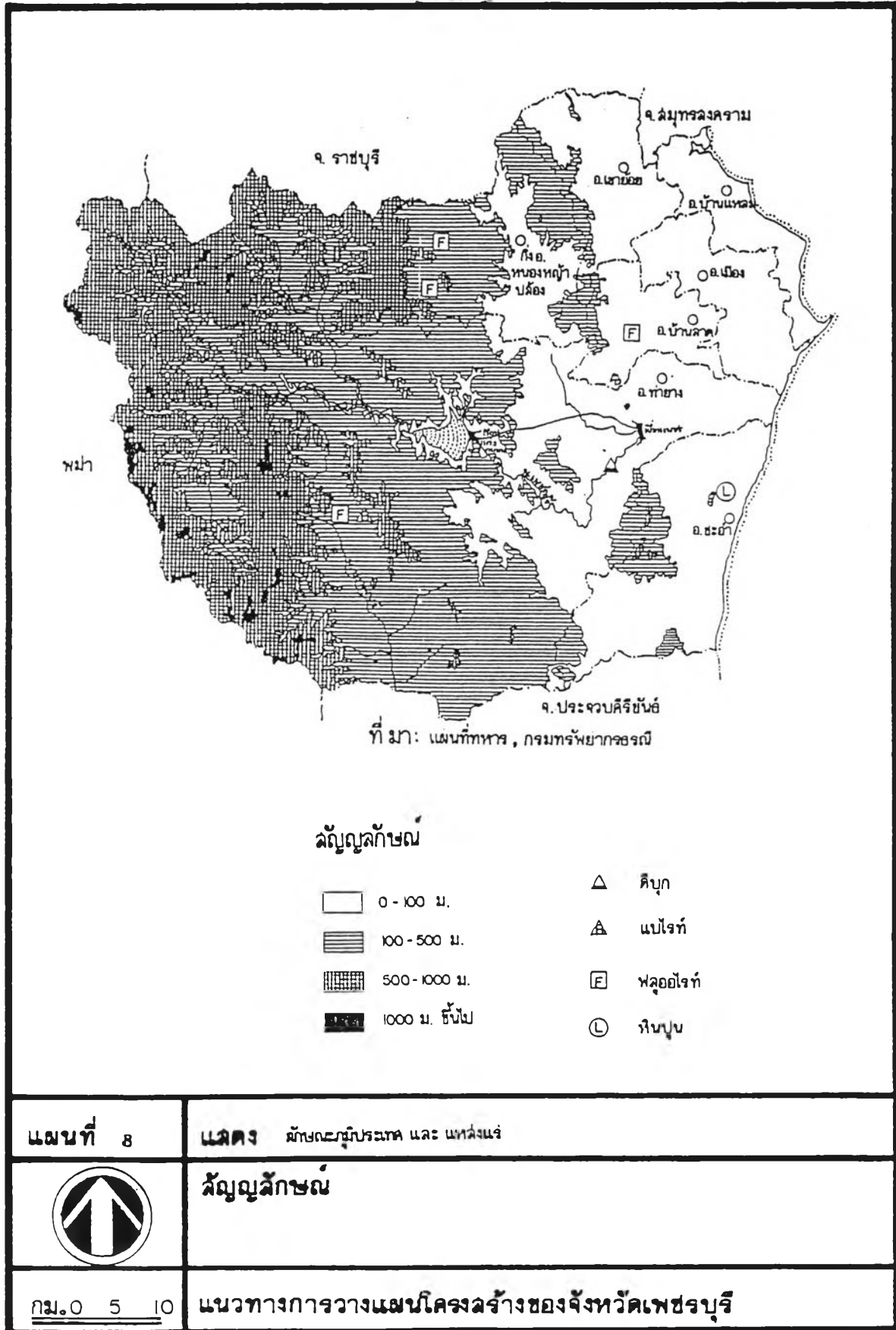
6.5.5 หินปูนและหินดินดานเพื่ออุตสาหกรรมซีเมนต์ ในปี พ.ศ.2528 เปิดดำเนินการอยู่แห่งเดียว คือ ในบริเวณตำบลชะอำ อำเภอชะอำ

นอกจากนี้ยังมีแร่ตะกั่ว วุลแฟรม ควอตซ์และเฟลสปาร์ ซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินการเพื่อออกประทานบัตร ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณอำเภอท่าช้าง ชะอำ และกิ่งอำเภอนงนุชป่าปล่อง

6.6 ป่าไม้

เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของจังหวัดเพชรบุรีที่เป็นป่าซึ่งมีเขตกว้างขวางพื้นที่ถึง 2 ใน 3 ของพื้นที่จังหวัด ทำให้จังหวัดเพชรบุรีมีป่าไม้อุดมสมบูรณ์อยู่มาก สภาพป่าส่วนใหญ่เป็นป่าโปร่ง ประกอบไปด้วยไม้กระถาเลกต่างๆ เช่น

¹⁰กระทรวงพาณิชย์, สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเพชรบุรี, ข้อมูลการค้า จังหวัดเพชรบุรี ประจำปี 2528 (กันยายน, 2529), หน้า 30.

ไม้มะค่า ไม้ตะเคียนทอง ไม้ประดู่ ไม้เสลา ไม้อินทนิล เป็นต้น ป่าไม้ของจังหวัดส่วนใหญ่ อยู่ทางคานตะวันตก ตะวันออกเฉียงเหนือ และคานทิศใต้ ครอบคลุมเกือบทุกอำเภอ ยกเว้นอำเภอเมือง

ในปัจจุบันป่าไม้ของจังหวัดเพชรบุรีถูกทำลายลงเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการขยายตัวของชุมชน การบุกรุกแผ้วถางป่าเพื่อขยายเนื้อที่ทางการเกษตร ดังจะเห็นได้จากการสำรวจสภาพป่าไม้จากภาพถ่ายดาวเทียมในปี พ.ศ. 2525 พบว่าจังหวัดเพชรบุรีมีพื้นที่ป่าไม้มากเป็นอันดับสองของภาคตะวันตก กล่าวคือ มีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 2,497 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 13.78 ของพื้นที่ป่าไม้ภาคตะวันตก หรือร้อยละ 40.11 ของพื้นที่จังหวัด และในปี พ.ศ. 2528 ป่าไม้ของจังหวัดถูกทำลายเหลือเพียง 2,272 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 36.50 ของพื้นที่จังหวัด

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัดเพชรบุรี ในช่วงปี พ.ศ. 2525 - 2528 ปรากฏว่าพื้นที่ป่าไม้ลดลงถึง -225 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ -9.01 ของการเปลี่ยนแปลงจากเดิม และมีอัตราการลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 3.00 ต่อปี ในขณะที่พื้นที่ป่าไม้ของภาคตะวันตกลดลงในอัตราร้อยละ 2.95 ต่อปี จะเห็นได้ว่าจังหวัดเพชรบุรี มีแนวโน้มของการบุกรุกทำลายป่าสูงมากเป็นอันดับสองในภาคตะวันตก และพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกบุกรุกส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณอำเภอท่าทาง และกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง (ตาราง 1)

ปัจจุบันจังหวัดเพชรบุรี มีป่าสงวนแห่งชาติ ที่ทางราชการได้ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติถึง 10 ป่า รวมเนื้อที่ 3,672 ตารางกิโลเมตร (ปี พ.ศ. 2528 เหลือเนื้อที่เพียง 2,497 ตารางกิโลเมตรเท่านั้น) นอกจากนี้ยังมีป่าเตรียมสงวนอีก 5 ป่า เนื้อที่ประมาณ 185 ตารางกิโลเมตร ป่าไม้ในจังหวัดเพชรบุรีมีดังนี้

1) ป่าสงวนแห่งชาติ มี 10 ป่า เนื้อที่เดิมประมาณ 3,672 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 8.53 ของพื้นที่จังหวัด ได้แก่ป่าดังนี้

1.1) ป่าปากทะเล มีเนื้อที่ 1.60 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอบ้านแหลม

1.2) ป่าบ้านแหลม เนื้อที่ 1.00 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขต

อำเภอบ้านแหลม

1.3) ป่าเขาถ้ำรงค์หนองช้างตาย เนื้อที่ 1.20 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอบ้านลาด

1.4) ป่าบอมตะโก เนื้อที่ 0.082 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอบ้านลาด

1.5) ป่าคอนมะทราย เนื้อที่ 0.729 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอชะอำ

1.6) ป่าตางน้ำกลัดเหนือและตางน้ำกลัดใต้ เนื้อที่ 3,358 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอท่าช้าง และกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง

1.7) ป่าตางหัด-เขาปุม เนื้อที่ 130.904 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอบ้านลาด และกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง

1.8) ป่าหนองหญ้าปล้อง เนื้อที่ 170.93 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง

1.9) ป่าตางลำน้ำห้วยแม่ประจันต์ เนื้อที่ 1.80 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง

1.10) ป่าตางท่าไม้รวก เนื้อที่ 6.04 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอท่าช้าง

2) ป่าเตรียมการสงวน มีเนื้อที่ประมาณ 185 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 0.43 ของพื้นที่จังหวัด ป่าเตรียมการสงวนมีดังนี้

2.1) ป่าเขาถ้ำเสือ-โป่งแฉ่ เนื้อที่ 40.48 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอท่าช้าง และอำเภอชะอำ

2.2) ป่าห้วยโป่งงาม เนื้อที่ 2.64 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอชะอำ

2.3) ป่าเขาสามพญา เนื้อที่ 9.12 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอเขาชะอ้อ

2.4) ป่าหนองกระทุ่ม เนื้อที่ 1.07 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอเขาชะอ้อ

2.5) ป่าชะอำ-บ้านโรง เนื้อที่ 132.132 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอชะอำ และอำเภอท่ายาง

สรุป

ป่าไม้ช่วยทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารต่างๆ รวมถึงการรักษาสภาพนิเวศวิทยาด้วย หากพื้นที่ใดมีเนื้อที่ป่าไม้มาก ก็ยังผลให้ทรัพยากรต่างๆตามธรรมชาติอุดมสมบูรณ์มากไปด้วย การพิจารณาดังศักยภาพของเนื้อที่ป่าไม้จึงเป็นสิ่งจำเป็นในพื้นที่และจังหวัดเพชรบุรีสามารถแบ่งศักยภาพเนื้อที่ป่าไม้ โดยอาศัยการทำฮิสโตแกรมจากจำนวนเนื้อที่ป่าไม้ในแต่ละอำเภอ และสามารถจัดได้เป็น 5 กลุ่มดังนี้

1) ศักยภาพสูงมาก ได้แก่ ป่าไม้ในเขตอำเภอท่ายาง โดยมีพื้นที่ป่าไม้ถึงกว่าร้อยละ 60 ของพื้นที่ป่าไม้จังหวัด และเมื่อเทียบกับพื้นที่ของอำเภอแล้ว ปรากฏว่าเนื้อที่ป่าไม้มีถึงครึ่งหนึ่งของพื้นที่อำเภอ

2) ศักยภาพสูง ได้แก่ ป่าไม้ในเขตกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง โดยมีพื้นที่ป่าไม้คิดเป็นร้อยละ 26.45 ของพื้นที่จังหวัด

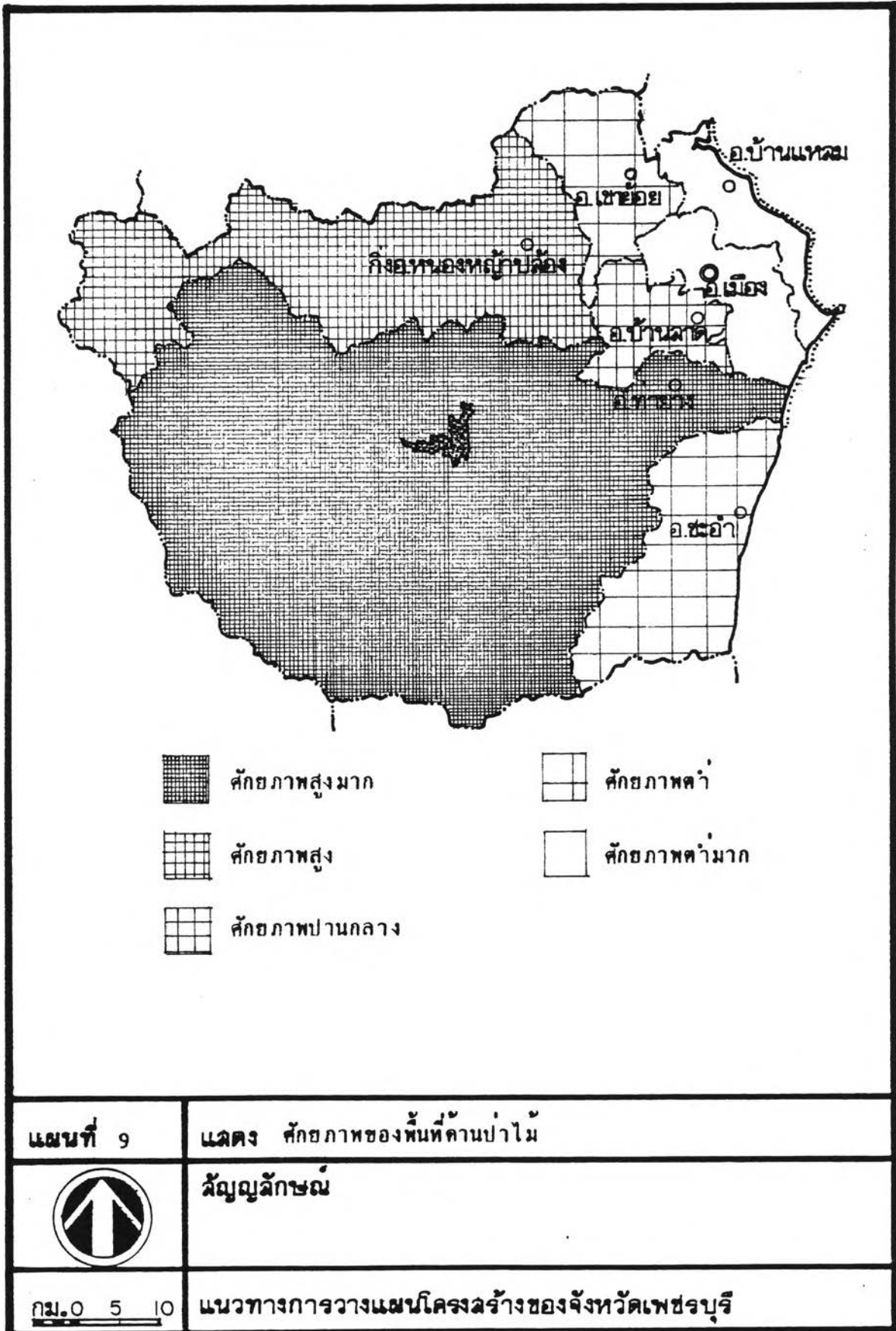
3) ศักยภาพปานกลาง ได้แก่ ป่าไม้ในเขตอำเภอบ้านลาด โดยมีพื้นที่ป่าไม้คิดเป็นร้อยละ 3.38 ของพื้นที่จังหวัด

4) ศักยภาพต่ำ ได้แก่ ป่าไม้ในเขตพื้นที่อำเภอเขาย้อย และชะอำ โดยมีพื้นที่ป่าไม้คิดเป็นร้อยละ 1.66 และ 1.59 ของพื้นที่จังหวัดตามลำดับ

5) ศักยภาพต่ำมาก ได้แก่ ป่าไม้ในเขตอำเภอบ้านแหลม โดยมีพื้นที่ป่าคิดเป็นร้อยละ 0.067 ของพื้นที่จังหวัด ส่วนเขตอำเภอเมืองก็อาจจัดเข้าอยู่ในชั้นนี้ด้วย เพราะอำเภอเมือง ไม่มีพื้นที่ป่าไม้ (ดูตารางที่ 12 และแผนที่ 9)

6.7 แหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรี มีทั้งสิ้น 30 แห่ง โดยแบ่งเป็นประเภทธรรมชาติ 11 แห่ง ประเภทโบราณสถานประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม 14 แห่ง ประเภทวัฒนธรรมและกิจกรรม 5 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ส่วนใหญ่

กระจายตัวอยู่บริเวณพื้นที่ด้านตะวันออกของจังหวัด ไค้แก๋ว บริเวณชายฝั่งทะเลด้านทิศตะวันออก ตั้งแต่อำเภอบ้านแหลมลงมาจรดชายหาดอำเภอชะอำ และบริเวณสองฝั่งของถนนเพชรเกษม ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 5 กลุ่มตามพื้นที่ดังนี้¹¹

6.7.1 กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเขตอำเภอเขาค้อ มีแหล่งท่องเที่ยว 3 แห่ง เป็นประเภทธรรมชาติ 1 แห่ง ไค้แก๋ว ถ้ำเขาย้อก ประเภทที่เป็นวัฒนธรรม 2 แห่ง ไค้แก๋ว ถ้ำเขาย้อก และกลุ่มหอผ้าพื้นเมืองหนองปรัง

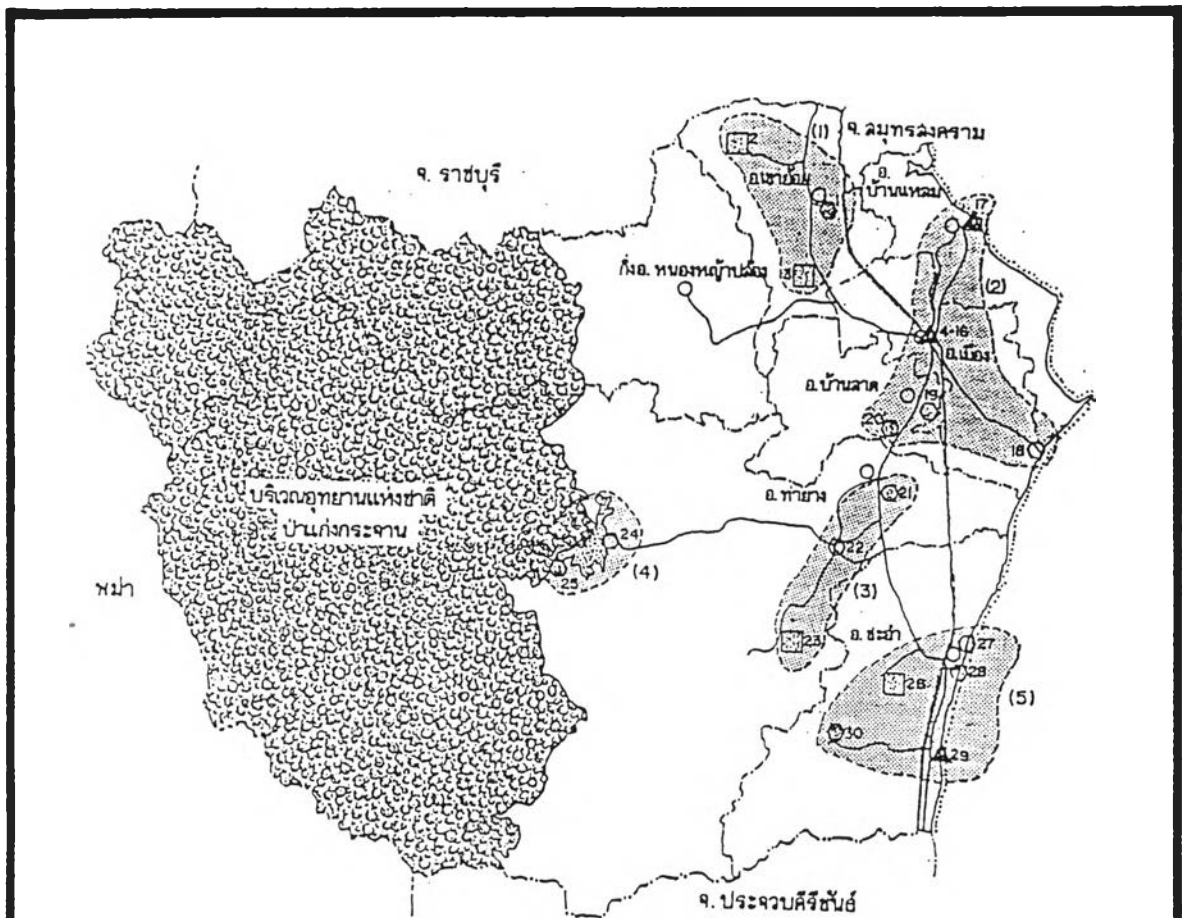
6.7.2 กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเขตอำเภอเมือง บ้านแหลม บ้านลาด มีแหล่งท่องเที่ยว 17 แห่ง เป็นประเภทธรรมชาติ 3 แห่ง ไค้แก๋ว หาดเจ้าสำราญ ถ้ำเขาทะโมน ถ้ำเขาดำรงค์ ประเภทโบราณสถานประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม 13 แห่ง ไค้แก๋ว เขาวัง เขาหลวง เขานันไค้แก๋ว วัดมหาสมณาราม วัดสระบัว วัดพระพุทธไสยาสน์ วัดมหาธาตุ วัดเกาะแก้วสุทธาราม วัดเพชรพลี วัดกำแพงแดง วัดใหญ่สุวรรณาราม พระรามราชนิเวศน์ วัดเขาตะเครา เป็นประเภทกิจกรรมของท้องถิ่น 1 แห่ง ไค้แก๋ว กลุ่มร้านชาชงนมข้างเขาวัง

6.7.3 กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเขตอำเภอท่าช้างด้านตะวันออก มีแหล่งท่องเที่ยว 3 แห่ง ไค้แก๋ว ประเภทธรรมชาติ 2 แห่ง คือ ถ้ำเขากระโจม และเขื่อนเพชร เป็นประเภทวัฒนธรรม 1 แห่ง ไค้แก๋ว พระพุทธบาทเขาลูกช้าง

6.7.4 กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวบริเวณเขื่อนแก่งกระจาน มีแหล่งท่องเที่ยว 2 แห่ง เป็นประเภทธรรมชาติ ไค้แก๋ว เขื่อนแก่งกระจาน และอุทยานแห่งชาติป่าแก่งกระจาน

6.7.5 กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเขตอำเภอชะอำ มีแหล่งที่เป็นประเภทธรรมชาติ 3 แห่ง ไค้แก๋ว หาดคลองเตย หาดชะอำ น้ำตกหุบสับ เป็นโบราณสถาน 1 แห่ง ไค้แก๋ว พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน (แผนที่ 10)

¹¹พิภพ พัทธษิตกุล, "การศึกษาเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาภูมิศาสตร์ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 82 .

สัญลักษณ์

- ⊙ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ
- ▲ แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน
- ⊞ แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมและกีฬารวม
- ⊞ กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวแพคเกจจิ้งที่

- 1 ตู้ขายอัตโนมัติ
- 2 ตู้ขายไอศกรีม
- 3 กลุ่มท่องเที่ยวที่เมืองหนองปรือ
- 4 เสาวรี
- 5 เสาวนย์
- 6 เสาวนย์ไคฮิง
- 7 วัดมหาคงคาธาราม
- 8 วัดฉะโบ
- 9 วัดพระพุทธไสยาสน์
- 10 วัดมหาธาตุ
- 11 วัดพระแก้วรัตนาราม
- 12 วัดพรหม

- 13 วัดก้นหูลง
- 14 วัดใหญ่สุวรรณาราม
- 15 พระรามราชดิวิวงศ์
- 16 กลุ่มบ้านชายชนมถ้ำเสาวรี
- 17 วัดลาดตะเคียน
- 18 หาดน้ำจืด
- 19 ศาลากลาง
- 20 ตู้ขายเครื่องดื่ม
- 21 ศาลากลาง
- 22 เขื่อนเพชร
- 23 พระพุทธบาทศาลาสูง
- 24 เขื่อนแก่งกระจาน
- 25 อุทยานแห่งชาติป่าแก่งกระจาน
- 26 หุบกระพง
- 27 หาดคลองเขิน
- 28 หาดชะอำ
- 29 พระราชวังเดิม
- 30 บ้านคอกหมู

<p>แผนที่ 10</p>	<p>แสดง แหล่งท่องเที่ยว</p>
	<p>สัญลักษณ์</p>
<p>กม. 0 5 10</p>	<p>แนวทางการวางแผนโครงสร้างของจังหวัดเพชรบุรี</p>

ตารางที่ 3.2 ลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี ตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว

สถานที่	ประเภท ¹	ระดับ ²
1. แหล่งท่องเที่ยวที่กระจายตัว		
เขาลวง (ถ้ำ)	ป	5
หาดเจ้าสำราญ	ธ	5
เขื่อนแก่งกระจาน	ธ	5
หาดชะอำ	ธ	4
2. แหล่งท่องเที่ยวที่รวมกลุ่มในเขตเมือง		
วัดมหาธาตุ	ป	5
วัดพระพุทธไสยาสน์	ป	5
วัดใหญ่สุวรรณาราม	ป	5
เขาวัง (พระราชวังฤดูร้อนของรัชกาลที่ 4)	ป	5
ถ้ำเขาวังโคอิฐ	ธ	5
วัดกำแพงแลง	ป	3
พระราชวังรามราชนิเวศน์	ป	3
เจดีย์แค่ง	ป	3

ที่มา : คัดแปลงจากการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว (2519) หน้า 104-106.

- 1 ป หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานและประวัติศาสตร์
- ธ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวความธรรมชาติ
- 2 5 หมายถึง เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวมากที่สุด
- 4 หมายถึง เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวมาก
- 3 หมายถึง เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวปานกลาง

ตารางที่ 3.3 ลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5

ระดับความสนใจของผู้ท่องเที่ยว	ระดับ		
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
-ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ	เขาวิ้ง เขาลวง	หาดชะอำ หุบกระพง วัดกำแพงแดง	เขื่อนเพชร น้ำตกหุบสับ
-ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	ไม่มี	วัดมหาธาตุ วัดพระพุทธ- ไสยอาสน์ วัดใหญ่สุวรรณาราม	หาดเจ้าสำราญ เขื่อนแก่งกระจาน พระรามราช- นิเวศน์ พระราชนิเวศน์- มฤคทายวัน วัดสระบัว
-ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย	วัดมหาธาตุ วัดพระพุทธ- ไสยอาสน์ วัดเขามันโคอิฐ วัดใหญ่สุวรรณาราม	หาดเจ้าสำราญ เขื่อนแก่งกระจาน พระรามราช- นิเวศน์ พระราชนิเวศน์- มฤคทายวัน วัดสระบัว	

ที่มา : Halcrow - ULG. Ltd. and Sindhu Pulsirivong and Associates, Western Region Planning Study, Vol. IVB (1980) pp. 14-20.

ตารางที่ 3.4 การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรี แยกเป็นรายอำเภอ ปี 2529

อำเภอ	ความสำคัญ จากแหล่ง ท่องเที่ยว ¹	ความสำคัญ จากนักท่องเที่ยว ¹	ความสำคัญ จากจำนวน แหล่งท่องเที่ยว ¹	จำนวน แหล่ง ท่องเที่ยว	รวมระดับ ประเมินค่า โดยการใช้ เฉลี่ย ²
เมืองเพชรบุรี	5	5	5	14	5.0
ท่าช้าง	5	2	3	5	3.3
บ้านลาด	-	-	1	2	0.3
บ้านแหลม	-	-	1	1	0.3
ชะอำ	5	3	3	5	3.6
เขาอ้อ	-	-	1	3	0.3
กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง	-	-	-	-	0.0

ที่มา ปรับค่ามาจากตารางที่ 3.2 และ 3.3

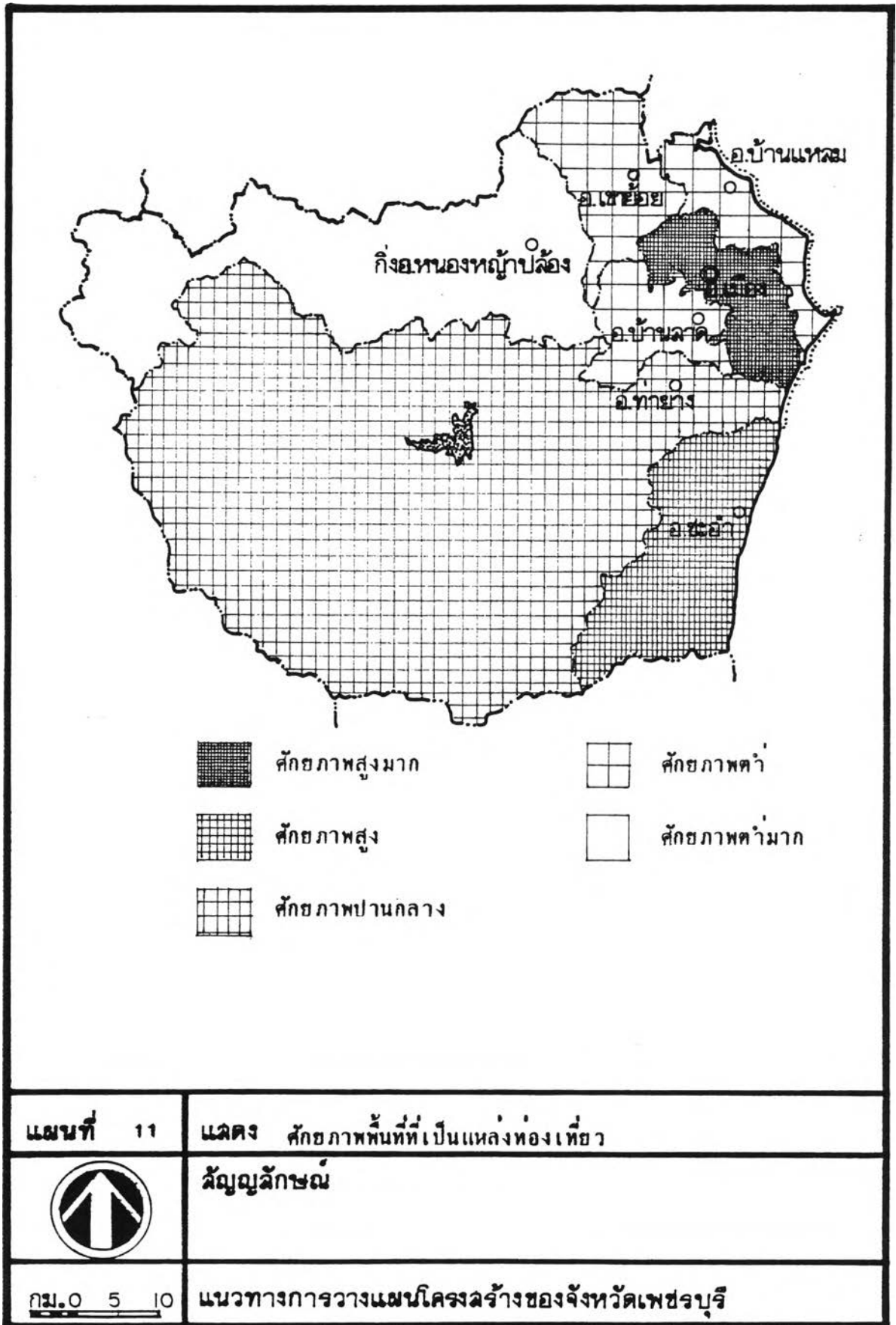
1 การให้ค่าความสำคัญเป็น 5 ระดับคือ

5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก

3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง ค่า

1 หมายถึง ค่าที่สุด

2 แปลค่าคะแนนเหมือน 1

สรุป

แหล่งท่องเที่ยวสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยว และเป็นแหล่งที่ได้มาซึ่งเงินตราเข้าสู่จังหวัดที่สำคัญอย่างมาก พื้นที่ใดมีแหล่งท่องเที่ยวทั้งความ และเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวมาก พื้นที่ก็จะเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง จากตารางที่ 3.4 จะพบว่าสามารถแบ่งศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ได้ 5 กลุ่มดังนี้ (แผนที่ 11)

- 1) มีศักยภาพสูงมาก ได้แก่ อำเภอเมือง
- 2) มีศักยภาพสูง ได้แก่ อำเภอชะอำ
- 3) มีศักยภาพปานกลาง ได้แก่ อำเภotáฮ่าง
- 4) มีศักยภาพต่ำ ได้แก่ อำเภอบ้านลาด บ้านแหลม และเขาชัย
- 5) มีศักยภาพต่ำมาก ได้แก่ กิ่งอำเภอนองหญ้าปล้อง

6.8 การใช้ที่ดิน

จังหวัดเพชรบุรีมีเนื้อที่ทั้งหมด 6,350.918 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,969,323 ไร่ จากสถิติการเกษตรของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2527 ปรากฏว่า จังหวัดเพชรบุรีมีพื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ประมาณ 2 ใน 3 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ทางด้านตะวันตกของจังหวัด ในเขตอำเภotáฮ่าง และกิ่งอำเภอนองหญ้าปล้อง จากการที่มีพื้นที่ป่าไม้มากเช่นนี้ จะส่งผลให้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญ ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนกิจกรรมด้านเกษตรกรรมของจังหวัดอย่างมาก ในปี พ.ศ. 2527 จังหวัดเพชรบุรี มีเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร และเนื้อที่ที่ไม่ได้จำแนกอยู่ประมาณ 917,538 และ 1,460,906 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 23.12 และ 36.80 ตามลำดับ

สำหรับเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร โดยแยกลักษณะตามการถือครองพบว่า การถือครองในลักษณะเป็นของตนเองมีประมาณ 731,993 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.44 ส่วนที่เหลือเป็นการถือครองในลักษณะเช่าเป็นเนื้อที่ 177,603 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.47 และลักษณะการถือครองอื่นๆอีก 7,942 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.02 ของพื้นที่จังหวัด

เมื่อพิจารณาการใช้ที่ดินของจังหวัดเพชรบุรี แยกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน พบว่า ที่ดินส่วนใหญ่ใช้เป็นที่ทำนา 540,508 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.62

รองลงมาใช้เป็นที่ปลูกพืชไร่ สวนผัก ไม้ดอก จำนวน 175,685 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.43 พื้นที่ที่ใช้ปลูกไม้ผล-ไม้ยืนต้น ประมาณ 84,737 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.13 และมีพื้นที่รกร้างว่างเปล่าอีก 48,897 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.23 ของพื้นที่จังหวัด (ดูตารางที่ 3.5 ประกอบ)

เมื่อมาพิจารณาแผนที่แสดงการใช้ที่ดินจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2523 สามารถกล่าวถึงสภาพการใช้ที่ดินในแต่ละอำเภอ¹² พอสรุปได้ดังนี้ (แผนที่ 12)

อำเภอเมืองเพชรบุรี พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นนาในเขตชลประทาน มีสภาพของป่าเสื่อมโทรม และสวนผสมสลับกับพืชไร่อยู่ทางตอนใต้ของอำเภอ นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งตัวเมืองเพชรบุรี ซึ่งเป็นศูนย์กลางชุมชนเมืองที่สำคัญของจังหวัด

อำเภอท่าช้าง มีการใช้ที่ดินหลายประเภท ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าอุดมสมบูรณ์ทางด้านตะวันตกของอำเภอ อำเภอท่าช้างเป็นที่ตั้งของเขื่อนแก่งกระจาน ซึ่งอำนวยประโยชน์ด้านการศึกษาแก่จังหวัด และยังเป็นเขตอุทยานแห่งชาติป่าแก่งกระจานซึ่งมีเนื้อที่ถึง 2,478 ตารางกิโลเมตร ทั้งในเขตอำเภอท่าช้างเองและเขตกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง เมื่อเกิดอุทยานแห่งชาติขึ้นก็มีโอกาสในการสงวนรักษาและควบคุมเกี่ยวกับป่าไม้ของจังหวัดเพชรบุรี รวมทั้งยังเป็นการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอีกด้วย บริเวณตอนกลางและทางตะวันออกของอำเภอ มีลักษณะการใช้ที่ดินหลากหลาย เช่น พืชไร่ สวนผสม สวนผสมสลับพืชไร่ พืชไร่กับป่าเสื่อมโทรม นาน้ำฝน ป่าเสื่อมโทรม ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอที่ติดต่อกับอำเภอชะอำ เป็นบริเวณเพาะปลูกพืชไร่ที่สำคัญของอำเภอท่าช้าง

อำเภอเขาย้อย พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าเสื่อมโทรมสลับกับนาน้ำฝนทางตอนกลางของอำเภอ มีพื้นที่นาน้ำฝน ป่าอุดมสมบูรณ์สลับกับพืชไร่ทางด้านตะวันตกและตอนใต้ของอำเภอ ส่วนทางตะวันออกนั้นจะเป็นนาในเขตชลประทาน และป่าชายเลนในบริเวณที่ติดต่อกับอำเภอบ้านแหลม

¹²พิภพ พิภพศิริ, "การศึกษาเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี", หน้า 61.

ตารางที่ 3.5 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัดเพชรบุรี ปี 2520 และ 2527

หน่วย : ไร่

	2520 เนื้อที่ (ร้อยละ)	2527 เนื้อที่ (ร้อยละ)	การเปลี่ยนแปลง 2520 - 2527 เนื้อที่ (ร้อยละ)
เนื้อที่ทั้งจังหวัด	3,973,073 (100.00)	3,973,073 (100.00)	- (000.00)
1. เนื้อที่ป่าไม้	2,025,811 (51.04)	1,590,879 (40.08)	-434,932 (-21.47)
2. เนื้อที่ถือครองการเกษตร	859,844 (21.66)	917,538 (23.12)	57,694 (6.71)
2.1 ลักษณะการถือครอง			
- ของตนเอง	646,635 (16.29)	731,993 (18.44)	85,358 (13.20)
- เช่า	208,920 (5.26)	177,603 (4.47)	-31,317 (-14.99)
- อื่นๆ	4,289 (00.11)	7,942 (00.20)	3,653 (85.17)
2.2 ลักษณะการใช้ประโยชน์			
- ที่อยู่อาศัย	31,473 (00.79)	26,300 (00.66)	-5,173 (-16.44)
- ทุ่งนา	585,691 (14.76)	540,508 (13.62)	-45,183 (-7.71)
- ที่ใช้ไร่ สวน ไม้ดอกไม้ประดับ	145,327 (3.66)	175,685 (4.43)	30,358 (20.89)
- ไร่ไม้ยืนต้น, ไม้ผล	60,769 (1.53)	84,737 (2.13)	23,968 (39.44)
- ที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	2,451 (00.06)	23,843 (00.60)	21,392 (872.78)

ตารางที่ 3.5 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัดเพชรบุรี ปี 2520 และ 2527
ต่อ

หน่วย : ไร่

	2520 เนื้อที่ (ร้อยละ)	2527 เนื้อที่ (ร้อยละ)	การเปลี่ยนแปลง 2520 - 2527 เนื้อที่ (ร้อยละ)
-ที่ไม้ยืนต้น, ไม้ผล	60,769 (1.53)	84,737 (2.13)	23,968 (39.44)
-ที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	2,451 (00.06)	23,843 (00.60)	21,392 (872.78)
-ที่รกร้างว่างเปล่า	7,001 (00.18)	48,897 (1.23)	41,896 (598.43)
-ที่อื่นๆ	27,132 (00.68)	17,468 (00.44)	-9,664 (-35.62)
3. เนื้อที่ที่ไม่ได้จำแนก	1,083,668 (27.30)	1,460,906 (36.80)	377,238 (34.81)

ที่มา : สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปีเพาะปลูก 2520/2521 และ
2527/2528 ศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

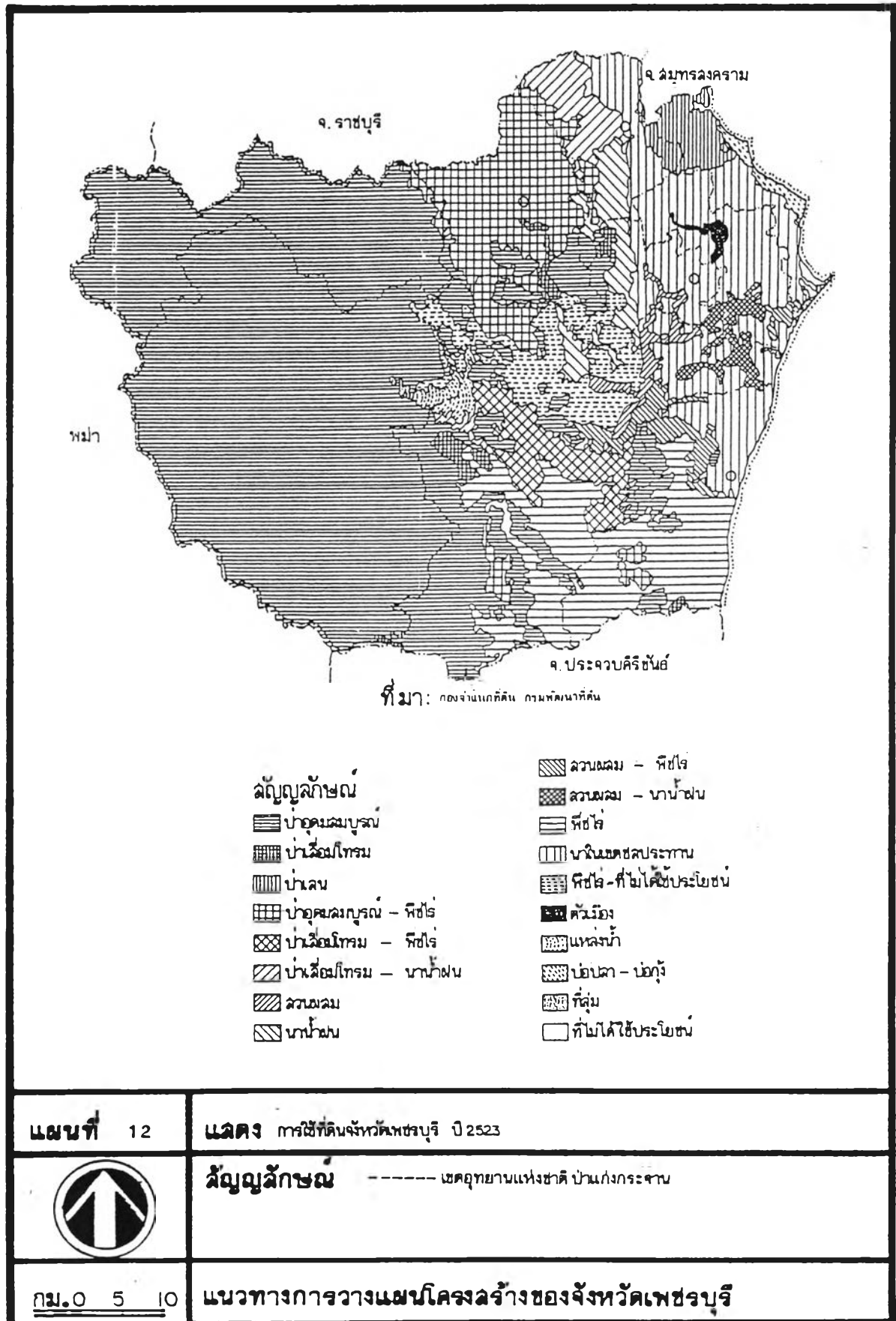
ตาราง 3.6 ประเภทการไต่ดินจังหวัดเพชรบุรี ปี 2523

ประเภท	ตารางกิโลเมตร	ร้อยละ
ป่าอุดมสมบูรณ์	3281.3	51.62
ป่าเสื่อมโทรม	71.1	1.12
ป่าเลน	81.2	1.28
ป่าอุดมสมบูรณ์-พืชไร่	513.1	8.07
ป่าเสื่อมโทรม-พืชไร่	195.6	3.08
ป่าเสื่อมโทรม-น่าน้ำฝน	147.4	2.32
สวนผสม	66.1	1.04
น่าน้ำฝน	127.7	2.01
สวนผสม-พืชไร่	93.9	1.48
สวนผสม-น่าน้ำฝน	66.1	1.04
พืชไร่	558.7	8.79
นาในเขตชลประทาน	767	12.07
พืชไร่-ที่ไม่ได้ประโยชน์	259	4.07
ตัวเมือง	22.1	0.35
แหล่งน้ำ	48.2	0.76
บ่อปลา-บ่อกึ่ง	35.6	0.56
ที่ลุ่ม	12.7	0.20
ที่ไม่ได้ประโยชน์	10.1	0.16
รวมทั้งจังหวัด	6,356.9	100

หมายเหตุ - การไต่ดินแต่ละประเภทคำนวณโดยใช้เครื่องมือวัดแผนที่ (Planimeter).

จากแผนที่แสดงการไต่ดินของภาคกลาง พ.ศ. 2523 มาตราส่วน 1:500,000

ของกองจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

อำเภอบ้านแหลม ส่วนใหญ่เป็นนาในเขตชลประทาน ป่าชายเลน ริมฝั่งคานคะวันออกเป็นแหล่งทำการประมงที่สำคัญของจังหวัด การทำบ่อปลาบ่อกุ้ง นอกจากนั้นบริเวณตอนใต้ที่ติดกับเขตอำเภอเมือง ยังเป็นที่ลุ่มซึ่งไม่ได้ใช้ประโยชน์อีกด้วย

อำเภอบ้านลาด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นนาในเขตชลประทาน นาน้ำฝน สวนผสม พืชไร่สลับกับที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ อำเภอบ้านลาดมีพื้นที่ราบที่เหมาะสมกับการเกษตรกรรมเกือบทั้งอำเภอ ยกเว้นคานคะวันตกของอำเภอซึ่งเป็นที่สูงและภูเขา

อำเภอชะอำ มีพื้นที่ที่ใช้เพาะปลูกพืชไร่เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอ้อยและสับปะรด ทางตอนเหนือเป็นพื้นที่นาในเขตชลประทาน คานคะวันออกทิศชายฝั่งทะเลซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ทางคานคะวันตกก่อนไปทางเหนือจะเป็นบริเวณภูเขาที่มีป่าสมบูรณ์ สวนผสมกับพืชไร่

กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง พื้นที่ประมาณ 2 ใน 3 จะเป็นป่าไม้และภูเขา และเป็นส่วนหนึ่งของเขตกูฮานแห่งชาติป่าแก่งกระจาน ทางคานคะวันออกมีพื้นที่ป่าสลับกับพืชไร่ ป่าเสื่อมโทรมและนาน้ำฝนเป็นบางส่วน

สรุป

การใช้ที่ดินของจังหวัดเพชรบุรี ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณพื้นที่ราบคานคะวันออก โดยเฉพาะพื้นที่ทางการเกษตร โดยอาศัยแหล่งน้ำจากทางคานคะวันตกของจังหวัด ในรูปของการชลประทาน จากตารางที่ จะพบว่าการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของจังหวัดเพชรบุรีที่สำคัญ ได้แก่ พื้นที่ที่เป็นป่าไม้จะลดลง โดยมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมถึงร้อยละ -21.47 แสดงว่าได้มีการบุกรุกทำลายป่ากันมากขึ้นเพื่อประโยชน์ในทางการเกษตร โดยเฉพาะพืชไร่ หลังจากนั้นพื้นที่เหล่านั้นก็จะเสื่อมโทรม กลายไปเป็นทุ่งหญ้า และที่รกร้างในที่สุด ซึ่งพื้นที่นี้จะเพิ่มมากขึ้นโดยมีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าร้อยละ 500 ขึ้นไป ลักษณะการถือครองที่ดินที่เป็นของครัวเรือนเพิ่มขึ้น และการเช่าที่มีแนวโน้มลดลง มีการนำเอาที่นาไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นมากขึ้น โดยพื้นที่นามีการเปลี่ยนแปลงลดลงถึงร้อยละ -7.71 ในทำนองเดียวกันพื้นที่ที่เป็นพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น สวนผัก กลับมีการเปลี่ยนแปลงที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นถึงร้อยละกว่า 20 แนวโน้มโดยทั่วไปของการใช้ที่ดินของจังหวัดเพชรบุรี

จะมีการขยายพื้นที่เพาะปลูกไปทางบริเวณคันคะวันตกซึ่งเป็นป่าไม้ของจังหวัดมากขึ้น โดยเฉพาะในเขตอำเภอท่าช้าง ชะอ่า และกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง รวมทั้งบ้านชายฝั่งทะเลคันคะวันออกเฉียงเหนือในเขตอำเภอบ้านแหลม ซึ่งเป็นป่าชายเลน โคนนำไปใช้ทำนาถุ้ง และนาเกลือมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่นาไปเป็นที่ปลูกไม้ผล และไม้ยืนต้นมากขึ้น โดยเฉพาะตอนกลางคอนไปทางตะวันตกของอำเภอบ้านลาด ค้านใต้ของอำเภอเขาฮ้อ บริเวณคันคะวันออกของอำเภอท่าช้าง และบริเวณทางตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอเมือง สิ่งที่สำคัญที่สุดของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของจังหวัดได้แก่ การบุกรุกทำลายป่าไม้ ทำให้กลายเป็นป่าเสื่อมโทรม ซึ่งจะเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรของจังหวัดเพชรบุรีในอนาคต หากมิได้รับการวางแผนและควบคุมในแนวทางที่ถูกต้องอย่างจริงจัง